

Tisdagen den 11 januari

Kl. 13.00–15.58
18.00–18.50

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 30 november samt för den 1, 2, 7–10, 13–17 och 20 december justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare för statsråd

Tredje vice talmannen anmälde att *Sofie Eriksson* (S) inträtt som ersättare för statsrådet Peter Hultqvist (S) från och med den 10 januari och tills vidare.

§ 3 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde
att *Stefan Plath* (SD) inträtt som ersättare för Sara Gille (SD) under tiden för hennes ledighet den 27 december 2021–23 januari 2022 och
att *Ulrika Karlsson* (M) inträtt som ersättare för Marta Obminska (M) under tiden för hennes ledighet den 10 januari–9 april.

§ 4 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade
att *Anna Sibinska* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,
att *Rasmus Ling* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet och som suppleant i försvarsutskottet,
att *Camilla Hansén* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet, som suppleant i konstitutionsutskottet och som suppleant i försvarsutskottet,
att *Amanda Palmstierna* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden och som suppleant i utrikesutskottet,
att *Annika Hirvonen* (MP) av sagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet och
att *Ida Karkiainen* (S) av sagt sig uppdraget som ledamot i Valprövningsnämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Anders Frimert som suppleant i näringsutskottet,

att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Stefan Plath som suppleant i utrikesutskottet, i civilutskottet och i trafikutskottet under Sara Gilles ledighet,

att Centerpartiets partigrupp anmält Malin Björk som suppleant i OSSE-delegationen samt

att Miljöpartiets partigrupp anmält Camilla Hansén som ledamot i konstitutionsutskottet och som suppleant i utrikesutskottet, Janine Alm Ericson som ledamot i finansutskottet samt som suppleant i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i utrikesutskottet, i försvarsutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden, Martin Marmgren som ledamot i justitieutskottet samt som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden, Maria Ferm som ledamot i utrikesutskottet och i EU-nämnden samt som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i försvarsutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet, Anna Sibinska som suppleant i konstitutionsutskottet, Per Bolund som suppleant i finansutskottet och i EU-nämnden, Rasmus Ling som suppleant i justitieutskottet och Amanda Palmstierna som suppleant i EU-nämnden.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Camilla Hansén (MP)

ledamot i finansutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

ledamot i justitieutskottet

Martin Marmgren (MP)

ledamot i utrikesutskottet

Maria Ferm (MP)

ledamot i EU-nämnden

Maria Ferm (MP)

suppleant i konstitutionsutskottet

Anna Sibinska (MP)

suppleanter i finansutskottet

Per Bolund (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i skatteutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i justitieutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Rasmus Ling (MP)

suppleanter i civilutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i utrikesutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Camilla Hansén (MP)

suppleanter i försvarsutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Martin Marmgren (MP)

suppleant i socialutskottet

Martin Marmgren (MP)

suppleant i kulturutskottet

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i utbildningsutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i trafikutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i näringsutskottet

Anders Frimert (S)

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

Prot. 2021/22:50
11 januari
-----

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet

Janine Alm Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Martin Marmgren (MP)

suppleanter i EU-nämnden

Janine Alm Ericson (MP)

Per Bolund (MP)

Martin Marmgren (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

suppleant i OSSE-delegationen

Malin Björk (C)

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 11 januari–23 januari* till

suppleant i utrikesutskottet

Stefan Plath (SD)

suppleant i civilutskottet

Stefan Plath (SD)

suppleant i trafikutskottet

Stefan Plath (SD)

§ 6 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 13 januari kl. 14.00.*

§ 7 Meddelande om särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck

Tredje vice talmannen meddelade att på begäran av Liberalernas partigrupp skulle en särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck anordnas *fredagen den 21 januari kl. 9.00.*

Från regeringen skulle justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck

I januari 2022 är det 20 år sedan Fadime Sahindal mördades. Trots två årtionden av insatser lever fortfarande hundratusentals barn och unga i Sverige med risk för hedersrelaterat våld och förtryck.

Liberalerna begär idag en särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck. Det är dags att samtliga partier redovisar om man är beredda att vidta de åtgärder som krävs för att jämställdheten på riktigt ska omfatta alla som växer upp i Sverige.

Nya alarmerande beskrivningar av omfattningen av det hedersrelaterade våldet har framkommit i media. En stor granskning av SVT visar att bland ungdomarna som omhändertas av socialtjänsten på grund av familjeförhållanden är 15 procent hedersutsatta, och våldet börjar ofta redan i förskoleåldern. SVT:s granskning visar att socialtjänsterna placerat hedersvåldsutsatta ungdomar på Sis-hem bara för att skydda dem från sina uppsökande släktingar. SVT har granskat nästan 70 LVU-domar om hedersförtryck och våld och hittat fall där flickorna uppgett till rätten att de är så rädda för att bli inlåsta på Sis igen att de hellre vill återvända hem. En av flickorna släpptes och är sedan dess försvunnen.

Samtidigt rapporterar DN om att bara i år har elva barn försvunnit och saknas fortfarande på grund av "hedersrelaterad problematik". Som bedömd orsak till bortförandet anges ett fall av könsstympning, fyra har gifts bort, fem har sänts för så kallad uppfostran och i två av fallen anges "orsak okänd". Sju av de elva barnen ska ha försvunnit i samband med skollov.

Medias aktuella rapportering visar hur angeläget det är att riksdagen omedelbart agerar kraftfullt. Dessa exempel bekräftar det som framkommit i en rad studier och rapporter de senaste åren.

Det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötland driver sedan 2014 en nationell stödtelefon för yrkesverksamma som arbetar med stöd till hedersutsatta. Bara mellan mars och september 2021 hade det inkommit över 600 ärenden till stödtelefonen. En majoritet av de drabbade under 18 år, 112 av ärendena handlar om bortföranden, 121 om barn- och tvångsäktenskap och 39 om könsstympning.

Trots ny lagstiftning som gör det möjligt att utfärda utreseförbud har Sverige inte lyckats skydda de utsatta barnen.

Signalerna är tydliga. I Stockholm har orosanmälningarna gällande hedersrelaterad problematik ökat med 60 procent under de senaste åren. Tjejers rätt i samhället, TRIS, ser en ökning av antalet barn och unga som söker hjälp.

Antalet flickor och unga kvinnor som förts ut ur Sverige har ökat under pandemin, enligt föreningen Glöm Aldrig Pela och Fadime. De som förts ut ur landet är dessutom yngre än tidigare. De gifts bort under tvång, misshandlas psykiskt, fysiskt och sexuellt. När barnen väl lämnat landet har utrikesdepartementet begränsade möjligheter att få hem dem mot föräldrarnas vilja.

Enligt Socialstyrelsens senaste uppskattning har 38 000 kvinnor bosatta i Sverige, varav 7000 flickor, utsatts för könsstympning. Trots att det finns närmare 40 000 könsstympade flickor och kvinnor i Sverige saknas fortfarande förmågan i alltför stor utsträckning att ge rätt vård och stöd. Trots att sjukvården dessutom identifierat flickor födda i Sverige som utsatts för könsstympning finns bara tre fällande domar. Det krävs kraftfulla åtgärder från politiken. Vi måste nu agera, förebygga och kämpa för flickors och kvinnors rätt till sin kropp, sin frihet och sina egna val. Allt annat är ett enormt svek och diskriminering av flickors och kvinnors rättigheter, hälsa och utveckling.

I en kartläggning bland myndighetspersonal i Göteborg framkommer det att rädslan för att utsättas för våld och hot har lagt ett lock över verksamheten och därmed även påverkar beslutsfattandet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tog 2018 fram en rapport som visar att av eleverna som uppgav att de inte själva får välja vem de ska gifta sig med, svarade 88 procent att de utsatts för någon form av misshandel någon gång under uppväxten.

Även storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö har, i samarbete med Örebro universitet, under 2017 och 2018 gjort en kartläggning i syfte att undersöka omfattningen och karaktären av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i respektive stad. I Stockholmsstudien framkom att 10 procent lever med oskuldsnormer. I Malmö uppgick siffran till 20 procent och i Göteborg till 13 procent.

Ett liv fritt från alla former av förtryck och våld är en rättighetsfråga för alla. Kultur, tradition eller religion får aldrig användas som ursäkt för att upprätthålla förtryckande sedvänjor.

Liberalerna söker stöd för att genomföra en kraftfull mobilisering mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Vi hoppas att fler partier ställer sig bakom detta.

Mot bakgrund av det allvarliga läget och de nya uppgifter som tydligt visar hur den grundläggande tryggheten, friheten och jämställdheten begränsas för många barn och unga i Sverige så begär Liberalerna en särskild debatt i riksdagen för att varje parti ska kunna lägga fram sin analys och presentera sina förslag mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Stockholm den 8 oktober 2021

Johan Pehrson

Gruppledare

§ 8 Meddelande om särskild debatt om bristande trygghet i skolan

Tredje vice talmannen meddelade att på begäran av Liberalernas partigrupp skulle en särskild debatt om bristande trygghet i skolan anordnas *tisdagen den 25 januari kl. 13.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om särskild debatt om bristande trygghet i skolan

Läraryrket har nyligen släppt en ny och omfattande rapport om lärares utsatthet för hot och våld i skolväsendet. Rapportens titel är ”Håll käften kärring” – och det är dessvärre en mycket talande titel för vad som framkommer i de nya undersökningarna de låtit göra.

Trots att den svenska skolan är en av våra i särklass viktigaste institutioner i samhället saknas tillräckliga insatser för att stärka varken elevernas eller lärarnas trygghet och möjlighet att skapa studiero. Den nya rapporten visar att det inte bara handlar om att det är lite stökigt på vissa lektioner – tvärtom visar den att hela varannan lärare har utsatts för fysiskt våld av elever.

Det är inte konstigt att det är svårt att rekrytera nya eller behålla erfarna lärare i ett skolsystem där alla gränser för vad lärare förväntas utsätta sig för har passerats med råge. Hela 72 procent av lärarna säger att de utsatts för verbalt våld av en elev minst en gång de senaste åren. Och som om inte det vore illa nog, så blir många lärare även utsatta för kränkande behandling av elevernas föräldrar.

Att lärare är så utsatta på sina arbetsplatser får så klart konsekvenser. Utöver att många väljer bort läraryrket på grund av arbetsmiljön i den svenska skolan, så funderar även många yrkesverksamma lärare på att lämna.

Till det ska sägas att 40 000 utbildade lärare redan har lämnat yrket enligt SCB. Om alla färdigutbildade lärare som lämnat skolan återgick till att undervisa i våra klassrum hade vi inte haft någon lärarbrist att tala om. Att försöka lösa lärarbristen enbart genom fler platser på lärarutbildningarna är att börja i fel ände: Först måste vi säkerställa att skolan blir en trygg och säker plats för både elever och lärare.

Mot bakgrund av det allvarliga läget och de nya uppgifter som tydligt visar hur hårt utsatta lärare är för hot, våld och trakasserier begär Liberalerna en särskild debatt i riksdagen för att varje parti ska kunna lägga fram sin analys och presentera sina förslag.

Stockholm den 26 oktober 2021

Johan Pehrson

Gruppledare

§ 9 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:114

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:114 Utlokalisering av asylsystemet enligt dansk modell

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 14 januari 2022.

Stockholm den 10 januari 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:139

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:139 Digital fastighetsbildning

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Prot. 2021/22:50
11 januari

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Interpellationen kommer att besvaras den 21 januari 2022.
Stockholm den 20 december 2021

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:168

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:168 Nordiskt energisamarbete
av Lotta Olsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 10 januari 2022

Infrastrukturdepartementet
Khashayar Farmanbar (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:177

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:177 Ett förändrat reseavdrag
av Eric Westroth (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 22 december 2021

Finansdepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2021/22:180

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:180 Kriget i Etiopien
av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 17 december 2021

Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:181 Turkiets bristande rättsstat och kränkningar
av mänskliga rättigheter
av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 17 december 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:186

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:186 EU:s strategiska kompass
av Pål Jonson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 17 december 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:221

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:221 Fördraget om icke-spridning av kärnvapen
av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 17 december 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:234

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:234 Infrastruktur i Gävleborg
av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 22 december 2021
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 10 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

- 2021/22:FPM21 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transporter av avfall *COM(2021) 709* till miljö- och jordbruksutskottet
- 2021/22:FPM22 Kommissionens årliga hållbara tillväxtöversikt 2022 *COM(2021) 740* till finansutskottet
- 2021/22:FPM23 EU:s strategi för jord- och markhälsa för 2030 *COM(2021) 699* till miljö- och jordbruksutskottet
- 2021/22:FPM24 Konkurrenspolitiken anpassad för nya utmaningar *COM(2021) 713* till näringsutskottet
- 2021/22:FPM25 Tillgängliggörande av produkter på den inre marknaden såväl som export från EU som förknippas med avskogning eller utarmning av skogar *COM(2021) 706* till miljö- och jordbruksutskottet
- 2021/22:FPM26 Rekommendationer om operativt polissamarbete *COM(2021) 780* till justitieutskottet
- 2021/22:FPM27 Åtgärder mot transportföretag som underlättar eller ägnar sig åt människohandel eller människosmuggling *COM(2021) 753* till justitieutskottet

§ 11 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:74 och 76 till finansutskottet

2021/22:77 till näringsutskottet

Skrivelser

2021/22:63 och 70 till försvarsutskottet

2021/22:73 och 79 till justitieutskottet

Framställningar

2021/22:RS2, RS5 och RS6 till konstitutionsutskottet

Anf. 1 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig vilka konkreta åtgärder, bland annat genom skattepolitiken, jag avser att genomföra för att säkra att Sverige inte fortsatt riskerar att hamna bland länderna med lägst tillväxt i EU utan i stället strävar mot en högre tillväxttakt, samt vad jag avser att göra för att förhindra att skattebördan på svenska företag ökar under mandatperioden.

En lärdom från tidigare kriser är att finanspolitiska stimulanser inte bör fasas ut för tidigt. Forskning visar att det mest effektiva sättet att stimulera tillväxt och sysselsättning är offentliga investeringar och offentlig konsumtion. Därför föreslogs i budgeten för 2022 stora investeringar i bland annat grön omställning och fler jobb, höjda generella statsbidrag till kommuner och regioner samt riktade satsningar för höjd kvalitet och tidigare-läggande av nyanställningar i välfärden.

Utgångspunkten bör vara att vi i Sverige tar ut så mycket skatt som krävs för att möta de samhällsproblem som finns. Det pågår ett kontinuerligt arbete i Regeringskansliet och på Finansdepartementet med att utreda förslag som kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft och öka tillväxten. Ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat är grunden för ekonomisk tillväxt och jobbskapande.

Att Sveriges ekonomi är konkurrenskraftig bekräftas i många internationella jämförelser. Som exempel kan nämnas den rapport som årligen tas fram av World Economic Forum, där Sverige senast placerade sig på en åttondeplats.

Under de senaste två åren har dessutom en rad särskilda insatser genomförts för att hantera pandemins konsekvenser för jobb och företag i Sverige. Insatserna består av såväl omfattande direktstöd som olika åtgärder inom skattesystemet. Ett exempel på det senare är de omfattande möjligheter till anstånd med betalning av skatter och avgifter som hittills medfört ett likviditetstillskott till företagen med 56 miljarder kronor. Ett annat exempel är skattereduktionen för investeringar i inventarier, vilket ger företag incitament att öka och tidigarelägga investeringar.

De här åtgärderna har varit möjliga eftersom vi gick in i pandemin med den lägsta statsskulden sedan 1977. En låg statsskuld hänger i sin tur samman med ett välfungerande och stabilt skattesystem samt en ordnad budgetprocess.

Villkoren för företagande ska stödja sund konkurrens, vara internationellt konkurrenskraftiga och innehålla förutsebara regelverk. Regeringen arbetar ständigt med att säkerställa att skattepengar används på ett effektivt sätt. Förtroendet för det svenska skattesystemet ska fortsatt vara högt. Därför planerar regeringen att avsätta sammanlagt 39 miljoner kronor fram till 2024 för att motverka missbruk av välfärdssystemen och skattefusk.

Det är viktigt att understryka att det är långt mycket mer än exakta skattenivåer som påverkar företagens villkor och konkurrenskraft. Den svenska modellen med breda skattebaser och låga skattesatser har visat sig gynnsam över tid. Att skatteintäkterna används på rätt sätt har en avgörande betydelse för ökad sysselsättning. För ett gott företagsklimat krävs exempelvis även välfungerande institutioner och välutbildad arbetskraft, vilket förutsätter en skattefinansierad generell välfärd.

Anf. 2 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det var roligt att få välkomna statsrådet till riksdagen med ombildningen av Miljöpartiets riksdagsarbete. Huruvida partiet är saknat i regeringen eller inte kommer kanske inte att besvaras under den här debatten.

Detta är en diskussion om ett angeläget ärende, och jag tycker ändå att finansminister Mikael Damberg på ett rakt och ärligt sätt erkänner att det finns problem i Sverige. Det finns något som inte fungerar särskilt bra, och det har det inte gjort de senaste kanske tio åren. Sverige har halkat efter när det kommer till den ekonomiska tillväxten. Någon gång efter 2008 hände någonting med svensk ekonomi och med många av de andra utvecklade ekonomierna i Europeiska unionen och runt om i världen.

Det är inte bara Sverige som har haft svårt att hävda sin konkurrenskraft, utan även EU har haft svårt att hävda sin konkurrenskraft jämfört med USA och många länder i Asien. Någonting har stagnerat i vår ekonomiska utveckling. Detta hade behövt mötas med politiska åtgärder och reformer, fru talman, men så har inte varit fallet.

Inte nog med att EU är sämre än USA och större delen av Asien, utan precis som finansministern konstaterade är Sverige ett av de sämre länderna i EU när det gäller att skapa ekonomisk tillväxt. Sverige ligger på plats tre eller fyra från botten.

Då väcks givetvis frågan vad man ska göra åt detta. En situation där USA och Asien är bättre än Europa och där Sverige är bland de sämsta i Europa är såklart inte långsiktigt önskvärd. Vilka ambitioner finansministern än har är de svåra att uppfylla om ekonomin inte presterar, om våra företag inte går bra, om människor inte får jobb och om det inte blir nya, breda skattebaser, som finansministern refererade till.

Frågan är vad finansministern eller regeringen avser att göra åt att svensk ekonomi har kört fast. Detta är ju inte bara en konjunkturrefekt eller en kriseffekt, utan vi i Sverige presterar också sämre än andra länder som drabbats av precis samma kris. Det är någonting med svensk ekonomi som inte riktigt står rätt till.

Vilka åtgärder avser då finansministern att vidta för detta? Uppmärksamhet är ju regeringen bra på att skapa. Det har handlat om allt från vitmaktmiljöer till kokain och andra typer av skandaler. Det har handlat om säkerhetsskandaler och huruvida det har funnits kollektivavtal och annat. Men det där får ju inte långsiktigt tillåtas att dominera den politiska debatten. Den politiska diskussionen måste fokusera på reformer, åtgärder och förbättringar – på saker som ska få fart på Sverige.

En konkret fråga som dyker upp när man pratar om skatter och tillväxt – för tillväxtfrågorna är ju, precis som finansministern påpekar, bredare än bara skattefrågan – är det fyrdubblade elpriset. Mikael Damberg har med frenesi och engagemang strypt den svenska eltillgången. Mikael Damberg har ivrat för att avveckla svensk kärnkraft. Nu har det slutat med fyrdubblade elpriser för hushållen och att flera företag får låta bli att expandera eller anställa. Många låter till och med bli att starta över huvud taget. Frågan är om Mikael Damberg, så här i efterhand, är nöjd med sitt starka engagemang för att avveckla svensk kärnkraft.

Oavsett kärnkraften är frågan: Vilka åtgärder avser Mikael Damberg att vidta för att öka svensk tillväxt och svensk sysselsättning? Vi kan rimligtvis inte vara nöjda med att vara tredje eller fjärde sämst i EU.

Anf. 3 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag noterar att denna interpellation nästan ordagrant ställdes 2020, om jag förstår det rätt. Det blir lite otursamt för Niklas Wykman om vi tittar på utvecklingen under pandemin och tar detta som jämförelseår.

Jag hade en pressträff för en tid sedan där utvecklingen i Sverige jämfördes med utvecklingen i Europa. Det visade sig att Sverige inte bara har tagit igen det bnp-tapp som krisen orsakade, utan Sverige ligger också över ingången på krisen på den tillväxtkurva som man räknade med 2019, före krisen.

Sverige tillhör det fåtal länder som faktiskt har hämtat igen allt det här och som ligger på tillväxtkurvan. Flera stora europeiska länder ligger under den tillväxt de hade när de gick in i krisen. Att beskriva detta som helt becksvalt, som Moderaterna vill göra, har väldigt lite att göra med verkligheten och med de data som har presenterats när det gäller utvecklingen sedan Niklas Wykman senast skrev samma interpellation.

Jag har följt konkurrenskraftsfrågorna under väldigt lång tid; jag var ju tidigare närings- och innovationsminister och hade ansvar för handelspolitik. Man kan mäta konkurrenskraft på många olika sätt; det är ju inte en enda sak, utan man behöver ofta titta på olika saker.

Tre av de absolut största index som finns internationellt för att mäta konkurrenskraft på lite olika sätt ger en delvis annorlunda bild än den som Niklas Wykman vill ge i den här interpellationen.

World Economic Forum placerade 2019 – man hade inget index 2020 – Sverige på plats 8 av, tror jag, 140 länder på den globala listan när det gäller konkurrenskraft. Det är väl en variant.

Framför allt utmärks vi i Sverige av att vi är väl rustade för den fjärde industriella revolutionen. Som närings- och innovationsminister jobbade jag väldigt hårt med svensk industris digitalisering och hållbarhetsarbete. Det är detta som driver mycket av de stora investeringarna, inte minst i norra Sverige, i dag.

I Bloombergs innovationskraftsindex placeras Sverige på plats 5 globalt sett.

I Världsbankens index för näringslivsklimat har Sverige gått från plats 12 till plats 10.

Det blir lite märkligt när Moderaterna, eftersom det är valår, måste måla allting i mörka färger i stället för att diskutera vad det är vi behöver göra för att ta oss igenom denna pandemi på ett kraftfullt sätt.

Att döma av jämförelser av ekonomiska data kring denna pandemi så här långt verkar vi i Sverige ha tagit oss igenom den på ett helt annat sätt än det sätt som vi tog oss igenom finanskrisen 2008–2009 på. Då gjorde man ett antal strategiska misstag. Man drog tillbaka stimulansåtgärderna alldeles för tidigt; den samlade ekonomikåren är egentligen överens om att detta bidrog till att Europa inte hanterade finanskrisen på ett bra sätt. Det slog ut väldigt många företag och jobb.

Detta har vi inte sett i Sverige än så länge – ta i trä. Vi ska verkligen inte göra om det misstaget, och det är för att vi inte ska hamna i det läget igen som en stor budget – på 74 miljarder – har röstats igenom i riksdagen.

Vi såg att långtidsarbetslösheten steg väldigt kraftigt 2008–2009. Vi har sett att långtidsarbetslösheten stigit också under denna kris, men dimensionerna är inte alls desamma – det var en dubbelt så stor långtids-

arbetslöshet som ökade under finanskrisen jämfört med den som vi har sett nu.

Detta är dock fortfarande en av Sveriges stora utmaningar. Vi presenterade ett antal ytterligare åtgärder för att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten. Jag tror att detta är viktigt för arbetsmarknadens funktion långsiktigt. Tyvärr valde Moderaterna att justera och dra bort en del av dessa insatser för att bekämpa långtidsarbetslösheten.

Det är mycket som behöver göras för att Sverige fortsatt ska ha hög tillväxt.

Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Många tittar på detta och hörde att jag frågade Mikael Damberg vad han vill göra för att öka svensk tillväxt. Många spetsade nog öronen för att höra svaret men blev besvikna – det kom inte ett enda förslag eller en enda reform för att öka svensk tillväxt från Mikael Damberg.

Det kom i stället en massa relativt märkliga utsagor. Jag har respekt för att Mikael Damberg inte är ekonom, men om man ser det som en framgång att Sverige har nått sin tidigare tillväxtkurva och sedan jämför med andra länder måste man också räkna med att det är svårare för dessa länder att nå tillbaka till kurvan om de hade en högre tillväxtkurva från början.

Sverige har ju länge haft en mycket låg tillväxt per capita. Finansministern skakar på huvudet åt detta, men det går att jämföra. Sverige är tredje eller fjärde sämst i EU när det gäller tillväxt per capita. Det är klart att det är en lättare resa att komma tillbaka till att vara tredje eller fjärde sämst än att komma tillbaka till att vara bland de tio bästa.

Jag ska inte ägna mig åt några idrottsmetaforer om comebacker – det är inte min starka sida, och det kanske inte är finansministerns starka sida heller – men om vi pratar om detta mer noggrant kan vi säkert vara överens om att det inte är någon strålande comeback.

Ett stort tillväxthinder borde vara de höga elpriserna. Jag ställde också den frågan till Mikael Damberg. Han har ju med glöd och passion avvecklat kärnkraften i Sverige – att stänga svensk kärnkraft har varit en av de prioriterade uppgifterna för regeringen. Sex reaktorer har Mikael Damberg varit med och stängt. Nu saknas det el för svensk industri, och svenska hushåll plågas av väldigt höga elräkningar. Ser finansministern att detta orsakar någon form av problem?

Jag behöver inte ens nämna de säkerhetspolitiska aspekterna av att köpa gas från Ryssland och så vidare. Har Mikael Dambergs så hårt genomdrivna förslag för att på olika sätt försvåra för och sedan avveckla svensk kärnkraft, sett bara till de rent ekonomiska aspekterna, varit lyckade för de svenska tillväxtförutsättningarna?

Mikael Damberg refererade till en rad index. I de allra flesta sådana index har Sverige tillhört topp 10 eller topp 15 under väldigt lång tid. Man kan dock inte bara gå på olika tidningars rankningar av olika slag, även om detta givetvis spelar roll.

Mikael Damberg säger att Sverige har klarat den här krisen bättre än den förra krisen. Men för att göra en internationell jämförelse utnämndes Sverige under den förra krisen till The Nordic Light. Sverige sågs som ett föredöme och rankades som det bästa eller näst bästa landet i världen på att klara krisen.

Under den här krisen har jag bara noterat att vi i Sverige har fått en enda internationell utmärkelse. Jag såg att vi utsågs till Europas farligaste land av en tysk tidning. Det är lite skillnad mellan The Nordic Light och det farligaste landet i Europa. Det kanske finns andra utmärkelser som Sverige har fått än bara den som det farligaste landet, men det är den som jag har sett.

Sett till verkligheten är i alla fall tillväxten låg, oavsett vad som sägs i de olika rankningar som finansministern hänvisar till. Mikael Damberg med partikamrater lovade att vi skulle få Europas lägsta arbetslöshet. Mikael Damberg har i stället levererat Europas fjärde eller femte högsta arbetslöshet. Tvärtemot vad det gavs sken av i Mikael Dambergs inlägg är långtidsarbetslösheten på rekordnivåer. Vi har bland de högsta ungdomsarbetslösheterna i hela Europa. Det är väl Spanien och några länder till som har högre ungdomsarbetslöshet, men Sverige ligger riktigt illa till.

Om man tittar på verkligheten, Mikael Damberg, ser man att resultaten inte är så starka. Men vi hör att finansministern är väldigt nöjd. Till de saker som oroar oss, vid sidan av att så många är arbetslösa, hör att svensk tillväxt går så dåligt, att det kommer in så höga elräkningar till hushållen att de inte har råd att betala dem och att svensk industri inte kan expandera eftersom energin saknas eller är för dyr.

Anf. 5 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Niklas Wykman säger att jag inte har presenterat några förslag. Men han har i två inlägg inte sagt någonting om vad Moderaterna vill göra för att öka tillväxten. Jag kan bara konstatera det. I stället är det en brutal svartmålning av Sverige som presenteras.

Niklas Wykman nonchalerar alla internationella rankningar som görs av företagsklimat och innovationskraft. Han nonchalerar också hur länder har tagit tillbaka tillväxtförmåga efter krisen så här långt. Många länder är inte uppe på den tillväxt de hade innan krisen startade. Sverige har tagit igen tappet och ligger dessutom i nivå med den tillväxtbana vi hade prognostiserad 2019. Det är ett enormt återhämtande av bnp och tillväxt på kort tid, någonting som är väldigt bra.

Detta syns också i svensk ekonomi i dag. Det är ett väldigt tryck i svensk ekonomi. Arbetsmarknaden går väldigt bra. Arbetsförmedlingens statistik över den svenska arbetslösheten visar att vi är tillbaka på förpandemiska arbetslöshetsnivåer. De är för höga, men prognosen är att arbetslösheten nu sjunker kraftfullt i Sverige därför att vi har tryck i svensk ekonomi. Man kan inte säga att svensk ekonomi inte har återhämtat sig bättre än många andra europeiska länder kopplat till pandemin.

Det finns många delar i det här, och det blir snarare en beskrivning av verkligheten än en politisk diskussion. Jag kan ta kärnkraften som exempel. Jag kommer ihåg när Moderaterna hade delningsbilder över vår blocköverskridande energiöverenskommelse. Moderaterna presenterade delningsbilder på att Moderaterna hade räddat kärnkraften genom den överenskommelse vi gjorde med Moderaterna. Det är märkligt. Den överenskommelsen ligger ju fast. Det där fungerar inte riktigt.

Svensk energipolitik är enormt viktig för tillväxten och konkurrenskraften. Vi har i ett europeiskt och globalt perspektiv låga elpriser, men just nu är de väldigt höga. Det är kortsiktigt naturligtvis ett problem för de hushåll och företag som drabbas. Elpriserna styrs ju som Niklas Wykman

mycket väl vet av att vi har en europeisk marknad där inte minst gaspriserna stigit väldigt kraftigt på grund av minskade leveranser och inte minst för att Putin och Ryssland använder Europas sårbarhet på det här området för att trycka upp priserna. Det är klart att det är en sårbarhet och ett problem för Sverige och Europa.

Det är därför regeringen har tagit väldigt många initiativ för att bygga ut energisystemet med mer produktion. Vi har en väldigt kraftig utbyggnad av inte minst vindkraft. Än så länge har det skett på land, men nästa stora steg blir ju havsbaserad vindkraft, där bara ansökningarna till Svenska kraftnät i södra Sverige ligger på det dubbla av Sveriges samlade elproduktion. Det är klart att inte allt det kommer att godkännas, men vi kan få enorma mängder produktion de närmaste åren.

Då måste vi också ha överförbarhet i elsystemen. Här jobbar vi väldigt hårt med att öka investeringstakten. Svenska hushåll och företag ska inte betala höga elpriser. Därför måste man göra de investeringar som krävs på både kort och medellång sikt för att se till att Sverige fortsatt har ett grönt och kostnadseffektivt energisystem som skapar konkurrenskraft.

En av de stora reformer som vi planerar för och jobbar med nu gäller omställningsförmågan på arbetsmarknaden. Vi brukar säga att vi har svart bälte i omställningsförmåga i Sverige. Det har talats om komvux. Nu talar vi om omställning mitt i livet med arbetsmarknadens parters stora överenskommelse, som kommer att betyda enormt mycket för svensk konkurrenskraft långsiktigt.

Anf. 6 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det återstår att se hur det går med Mikael Dambergs svarta bälte i omställning. Det kanske mer blir knockout på hela näringslivet. Men vi får väl helt enkelt se vad det landar i, fru talman.

Det är nog ingen som har missat Mikael Dambergs och regeringens enorma ambitioner för vindkraftsutbyggnad. Det är många som har fått vindkraftverk som grannar, och det är många djur och mycket natur som så att säga har smakat på regeringens vindkraftsutbyggnad, som nu ska tiofaldigas eller hundrafaldigas. Var och en ska väl bo granne med ett vindkraftverk, om man får tro regeringen. Frågan är om svenska folket vill ha det så. Jag tycker att det är bättre att vi bygger ett eller två kärnkraftverk i stället, så att vi kan klara vår elförsörjning på det sättet.

Mikael Damberg anklagar mig för att svartmåla Sverige. Jag håller med om att en hel del av de saker jag har tagit upp är negativa. Det har handlat om regeringens affärer – vitmaktmiljöer, kokain, kronofogdeärenden, Morgan Johanssons mellandagsshopping mot restriktioner och så vidare. Det har också handlat om de mer konkreta och sakliga sakerna, som att vi har den tredje eller fjärde högsta arbetslösheten i Europeiska unionen, trots att Mikael Damberg lovade att vi skulle få den lägsta, och att vi har den tredje eller fjärde lägsta tillväxttakten i Europeiska unionen.

Det har ännu inte handlat om – men det är klart värt att nämna – att Sverige jämfört med Norge, Danmark och Finland tragiskt nog haft väldigt många som avlidit i covid på grund av bristande initiativförmåga och bristande åtgärder från regeringen i pandemins början. Och det är klart att det varit negativt när vi tagit upp att Mikael Damberg har avvecklat den svenska kärnkraften, vilket har fått förödande konsekvenser.

Men om detta är svartmålning kanske finansministern ska fundera på vem det var som hämtade penseln och färgburken.

Prot. 2021/22:50
11 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 7 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! När man jämför tillväxt kan det vara bra att jämföra med genomsnitt under en längre period snarare än enskilda år. Då kan man konstatera att bnp-utvecklingen 2014 till 2020 var starkare i Sverige än genomsnittet i både EU och euroländerna. Vi kan konstatera att Sverige fortsatt ligger i toppskiktet av länder när man rankar konkurrenskraft, innovationskraft och näringslivsklimat, vilket är bra. Men det finns mycket kvar att göra.

Energipolitiken är definitivt ett område som vi investerar starkt i. Jag hoppas och tror att det Niklas Wykman sa i dag inte innebär att svenska företag och hushåll ska vänta 15–20 år på lägre elpriser. Vi måste ha mer energi nu. Det måste byggas ut nu. Det var ett väldigt förvånande inlägg från Niklas Wykman.

När vi talar om sysselsättning och jobb kan vi konstatera att internationella jämförelser är intressanta. Vi ligger i topp i EU, på plats nummer två, tror jag, när det gäller sysselsättningsgrad. När det gäller ungdomsarbetslösheten måste jag, med all respekt, säga att det mått som EU använder inte är det mest träffsäkra mått jag sett. Tittar man i stället på de ungdomar som varken jobbar eller studerar är vi i Sverige bäst i hela EU när det gäller ungdomsarbetslöshet. Man kan vrida och vända på statistik hur man vill.

Vi kommer att fortsätta leverera en välfärdspolitik som ger människor möjlighet att utbilda sig, studera och till och med forska och vara innovativa i världsklass. Vi ska driva på den gröna omställningen, så att svensk industri tar ledningen där globalt sett. Det kommer att skapa väldigt mycket jobb i Sverige, men också hållbarhet globalt och stora exportinkomster. Vi kommer att ta ytterligare steg för omställningsförmågan i arbetslivet genom att förverkliga partsöverenskommelsen om omställning i arbetslivet. Vi kommer också att bygga ut energisystemet, så att svenska företag och konsumenter får lägre elpriser. Det är viktig tillväxtpolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2021/22:153 och 161 om fastighetsskatten

Anf. 8 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Kjell Jansson har frågat mig om jag avser att återinföra fastighetsskatten. Niklas Wykman har frågat mig om jag avser att höja skatten för människor som äger sin bostad och om jag genom åtgärder i skattepolitiken kommer att verka för att öka eller minska drivkraften till att äga och ta hand om sitt boende.

Jag kan återupprepa det min företrädare redan har meddelat riksdagen. Det pågår inte något arbete inom Regeringskansliet med att återinföra fastighetsskatten eller minska ränteavdraget.

Under mandatperioden har regeringen däremot genomfört en rad förändringar för att effektivisera och förbättra rörligheten på bostadsmarknaden. Till exempel har regeringen tagit bort skatten på bostadsuppskov och höjt uppskovsbeloppet vid bostadsförsäljningar.

Anf. 9 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Det känns lite lugnande att finansministern svarar att fastighetsskatten inte ska återinföras, men det finns en oro bland framför allt de många småhusägarna och villaägarna i landet som vet hur kännbar denna skatt var.

Sverige har det tredje högsta skattetrycket i världen med skatteintäkter på cirka 2 200 miljarder inklusive den kommunala fastighetsavgiften på 35 miljarder.

Många invånare betalar upp till 70 procent i skatt, i synnerhet i Stockholmsregionen. De betalar cirka 30 procent i kommunalskatt, 22 procent i statlig inkomstskatt över brytpunkten och därtill alla punktskatter, inte minst konsumtionsskatten moms. Vidare har vi den just nu högaktuella och omdebatterade energiskatten.

Varje felanvänd skattekrona är en stöld från folket, sa den socialdemokratische ingenjören Gustav Möller.

Varför har staten legitimitet att ta ut så höga skatter som den gör? Det kan man alltid fundera på – och särskilt jag som moderat.

Flera tunga S-distrikt i Sverige har beslutat att fastighetsskatten ska återinföras. Det gäller Göteborg, Skåne och inte minst Stockholm, med Anders Ygeman i spetsen som ordförande för Stockholms socialdemokrater. Socialdemokraternas tidigare samarbetspartier och stödtrupper i riksdagen är mycket positiva till att återinföra fastighetsskatten.

I höst är det val, och då öppnas dörren för den som vinner valet att återinföra skatter eller ta bort skatter.

Fru talman! Överväger finansministern att återinföra fastighetsskatten efter valet i höst om olyckan är framme och Socialdemokraterna får fortsätta att styra Sverige? Just nu finns det nog inte stöd i kammaren för att göra det.

Vill finansministern överbeskatta vanligt hederligt folk som bor i bostadsrätt eller småhus med 30 000–70 000 årligen ovanpå redan höga skatter på arbete? Vad är i så fall syftet med detta? Är det att omfördela invånarnas pengar enligt den socialdemokratiska ideologin, till stora delar godtyckligt?

Eller anser finansministern att det vore läge att sänka vissa skatter för att få mer fart på ekonomin och större utrymme för konsumtion hos våra invånare i stället för att staten tar mer pengar och minskar invånarnas frihet att konsumera och leva fritt?

Fru talman! Fastighetsskatten är en omstridd skatt som till stor del förtjänstfullt avskaffades av regeringen Reinfeldt. Tidigare var den 1,2 procent av taxeringsvärdet. Därtill fanns en förmögenhetsskatt på 1,5 procent. Många hushåll betalade alltså tidigare 2,8 procent i skatt på sitt ägande, i huvudsak på sina hus. Detta var mycket skadligt för både privatpersoner och den totala ekonomin.

Dessutom är fastighetsskatten konfiskatorisk då den betalas med redan skattade pengar.

Anf. 10 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mikael Damberg sa tidigare att vi ska ta ut så höga skatter som krävs för att lösa samhällsproblemen. Det låter sympatiskt och kanske till och med intuitivt riktigt.

Men tänker man på det en liten stund kan man komma med invändningen att en del skatter och för höga skatter kan skapa några av de samhällsproblem vi har. Om alla samhällsproblem kan lösas med höjda skatter, som Mikael Damberg menar, borde Sverige ligga på tredje eller fjärde plats i världen när det gäller att ha minst samhällsproblem eftersom vi har det tredje eller fjärde högsta skattetrycket.

Den fråga många ställer sig är om man kan lösa landets problem med ännu högre skatter. Om högre skatter alltid är svaret, som Mikael Damberg menar, borde Sverige som har så höga skatter väl inte ha så allvarliga problem.

Det finns andra saker som orsakar problem, men, och det är ett viktigt men, skatter skapar också problem. Mikael Damberg och Socialdemokraterna har drivit upp skattetrycket i Sverige under många år, vilket till exempel gör att det för stora grupper inte lönar sig att arbeta. Då ökar utanförskapet, och i utanförskapet skapas andra typer av problem såsom kriminalitet, skolmisslyckanden och annat som står människor och deras livskvalitet dyrt.

Fastighetsskatten reformerades och avskaffades under tidigare regeringar, och det har beklagats högljutt och ofta av finansministerns företrädare Magdalena Andersson. Hon har inte missat ett enda tillfälle att påpeka hur dåligt det var att fastighetsskatten avskaffades.

Det pågår inget arbete i Regeringskansliet, säger finansministern. Nähä. Men vad tycker finansministern om fastighetsskatten? Jag har jobbat på Finansdepartementet och skrivit ett antal interpellationssvar. Det är nog många svenskar som tycker att det pågår alldeles för lite arbete i Regeringskansliet med vissa saker och alldeles för mycket med annat.

Jag och många andra tror finansministern när han säger att det inte pågår något arbete med att återinföra fastighetsskatten, men vad tycker Socialdemokraterna och finansministern själv om fastighetsskatten?

Fru talman! Hela denna debatt skulle kunna avslutas här och nu om Mikael Damberg säger: ”Jag lovar att så länge jag är finansminister kommer fastighetsskatten inte att återinföras.”

Då stryker jag mig från mina andra inlägg.

Anf. 11 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Diskussionen om skatter är viktig, och Kjell Jansson var inne på den övergripande frågan: Vad är syftet med skatter? Det handlar om att få in skatteintäkter för att hantera de välfärdsåtaganden vi har i samhället och att hantera en del samhällsutmaningar som traditionellt inte enbart kopplats till välfärden.

Låt mig ta två tydliga moderata exempel. Sverige har stora problem med kriminalitet. Vi behöver därför anställa fler poliser och bygga ut Kriminalvårdens fängelser. Vi behöver även bygga ut svenskt försvar på grund av ett dåligt säkerhetspolitiskt läge.

Under pandemin har vi upptäckt att äldreomsorgen i Sverige inte håller den kvalitet som krävs. Kvaliteten behöver höjas, kopplingen till sjukvår-

den ökas och kompetensen hos dem som arbetar i äldreomsorgen höjas. Det behövs bättre kontinuitet och arbetsvillkor.

Efter pandemin står sjukvården inför stora utmaningar på personalsidan inom bland annat förlossningsvården och när det gäller antalet vårdplatser.

Det här är utmaningar som vi, också med tanke på den demografi vi står inför, med all sannolikhet måste hantera tillsammans. Då krävs det skatteintäkter – eller stora privatiseringar av välfärden.

Moderaterna brukar vara inne på att privatisera, och då är det viktigt om ni driver stora skattesänkningar i valrörelsen att ni redovisar vilka stora neddragningar ni vill se eller vilka privatiseringar ni vill göra i svensk välfärd. Detta är en övergripande diskussion.

När det gäller fastighetsskatten svarade jag tydligt att det inte pågår något sådant arbete i Regeringskansliet. Då säger ni: Men det finns ju socialdemokrater som vill återinföra fastighetsskatten.

Eftersom jag är statsråd är jag inte här för att debattera Socialdemokraternas inre liv, men låt mig säga så här: Vi fattade inget beslut om att införa fastighetsskatt på vår partikongress.

Så, då vet jag inte om det blir någon fortsatt debatt.

Man kan dock föra en diskussion om hur olika skatteförändringar har slagit, såsom fastighetsavgiften. Till och med Moderaterna måste väl känna sig lite obekväma i att människor som bor i landsbygdens kommuner – fattiga kommuner där det inte varit så höga bostadspriser historiskt sett – har fått höjd fastighetsavgift de senaste åren, medan den har legat still för andra. Vi har alltså haft en fastighetsskatt som varit regressiv. Alla de argument som användes mot att till exempel stockholmarna per automatik inte skulle betala högre fastighetsskatt har ju gällt i landsbygdskommuner runt om i Sverige de senaste åren. Jag vill bara påtala hur det system som Moderaterna införde har slagit mot svensk landsbygd.

Med det svar som jag har gett vet jag inte om det blir någon fortsatt debatt. Detta får interpellanterna avgöra.

Anf. 12 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Moderaterna är helt överens om att vi behöver stärka försvaret och rättsväsen, men i grunden är vi inte överens om att vi ska skicka i väg 57 miljarder i bistånd, som till stora delar göder korruptionen ute i världen. Pengarna kommer inte fram till dem som kanske behöver hjälp och lider nöd och svälter. Det är en post som bör ses över, för det är mer pengar än vad hela rättsväsendet får i Sverige.

Det finns flera statliga utredningar, bland annat en som Klas Eklund gjorde till ESO under 2021, som föreslår att fastighetsskatten ska införas. Därför finns det liv i den – det finns skarpa förslag. Även den jämställdhetsutredning som regeringen tog fram föreslår att förmögenhetsskatten och fastighetsskatten ska återinföras. Detta är tydligt i utredningen.

Det är en fråga som lever nu när vi går in i ett valår. Det kommer inte att vara läge att införa så många nya skatter, vare sig det är en moderat eller en socialdemokratisk regering, men frågan gäller efter 2022. Vanligt hederligt folk som byggjobbare, sjuksköterskor, lärare, poliser, brandmän och småföretagare kommer att få betala 30 000, 40 000, 50 000, 60 000 eller 70 000 årligen om skatten återinförs på det sätt som gällde tidigare.

Detta skulle vara ett dråpslag för Stockholmsregionen, där fastighetsvärdena generellt är väsentligt högre för bostäder än i övriga Sverige.

Även bostadsrätterna kommer att bli hårt beskattade. Det är ändå inte en ägandeform, utan med bostadsrätt har man köpt ett besittningsskydd. Att då få betala fastighetsskatt är oanständigt redan som det är i princip.

Fru talman! Av vilket skäl ska vi våga lita på finansministern här? Jag skulle vilja att finansministern lovar att fastighetsskatten inte kommer att återinföras så länge han är finansminister.

I valrörelsen 2014 lovade finansministerns företrädare Magdalena Andersson att inte höja bränsleskatterna, men hur gick det? Det vet vi i dag. Vi har extremt höga bränslepriser, kanske de högsta i Europa. Dieseln närmar sig 21 kronor litern, och det ryktas nu att den med reduktionsplikten kommer att komma upp i 30 kronor litern. Detta innebär att man kommer att slå sönder landsbygden och även stora delar av Stockholms län som är bilberoende och inte har någon tunnelbana att ta sig till jobbet med.

I ett land som är utsatt för konkurrens och som drivs av export och företagande måste vi resa mer, inte mindre. Vi måste flyga mer, vi måste göra fler affärer med omvärlden och vi måste åka mer bil för att ta oss till jobben. Vi kan inte sitta hemma och tro att pengarna ska ramla in genom takluckan. Då måste man se över skatterna och skattesystemet, både för arbete, för bränsle och dylikt och för el.

I samma valrörelse 2014 lovade Stefan Löfven att vi skulle ha lägst arbetslöshet i EU. Det gick inte heller så bra. Vi ligger i dag på plats 25 av 28 medlemsländer. Därför är det svårt att lita på Socialdemokraterna. Jag läste i Anders Lindbergs ledare i Aftonbladet under hösten att ”just fastighetsskatten må vara politiskt omöjlig just nu, men striden om en mer rättvis beskattning av fastigheter är långt ifrån över”.

Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag erbjöd finansministern möjligheten att stänga fastighetsskattsdiskussionen. Det erbjudandet kvarstår. Det räcker för finansministern att säga: ”Jag lovar att så länge jag är finansminister kommer fastighetsskatten inte att återinföras.” Det är en rätt enkel mening att säga, men finansministern vill inte uttala de orden. Det är också ett slags besked.

Vad skulle fastighetsskatten kosta ett vanligt svenskt hushåll varje år? 10 000 kronor, 20 000 kronor, 30 000 kronor eller 40 000? För många skulle det till och med bli mer. Mikael Dambergs chef Magdalena Andersson har också utlovat andra kraftiga skatthöjningar för människor som äger sitt boende. Det handlar om att trappa ned ränteavdragen. Om man tar bort dem kommer det att kosta ungefär 1 000 kronor i månaden för varje miljon som man har lånat.

Vi vet att priserna för att bo är väldigt höga i Sverige på grund av Mikael Dambergs missköta bostadspolitik. Många som nu etablerar sig på bostadsmarknaden får betala 3, 4 eller 5 miljoner kronor för en lägenhet. Om man ska skaffa barn och hus kan det bli ännu dyrare i stora delar av landet. Då pratar vi om skatthöjningar bara från avskaffandet av ränteavdragen, som Socialdemokraterna har öppnat för, på 4 000, 5 000 eller 6 000 kronor i månaden för familjer som arbetar. Därtill kommer givetvis Mikael Dambergs höga elräkningar genom avvecklandet av kärnkraften. Till detta kommer de höjda kostnaderna för att köra bil. Det blir helt enkelt väldigt mycket mindre kvar i plånboken för den som arbetar och sliter.

Detta, fru talman, är inget bra land. Precis som min partikollega Kjell Jansson påpekade är det inget land som tar sig framåt, där jobben blir fler och där människor får det bättre.

Fastighetsskatten skapar en särskild oro, delvis för att den är moraliskt förkastlig. Nästan alla människor, oberoende av vilket parti de röstar på, tycker att skattesystemet ska ge rätt drivkrafter. Att äga sitt boende, att investera i det, att snickra på det på semestern, att förbättra det och att ta hand om det är något positivt och bra. Det är knappast i de strävsamma villakvarteren som de svenska problemen växer just nu. Därför ska skattesystemet inte motverka att man äger, tar hand om och vårdar sitt boende, men det är precis detta som en fastighetsskatt gör.

Fastighetsskatten oroar också av praktiska skäl. Finansministern vill att människor ska leva med denna oro, för han vägrar att lämna ett besked. Socialdemokraterna gillar detta – känslan av att man måste kolla på nyheterna för att veta hur man har det i morgon. Man kanske till och med måste gå med i partiet för att få göra sin röst hörd, det socialdemokratiska partiet alltså, för det är i deras sammanträdesrum som besluten om ens framtid ska fattas, inte kring köksbordet.

Om man har möjligheten eller hotet i luften om en fastighetsskatt på 30 000, 40 000 eller 50 000 kronor varje år är det klart att man blir lite mer vördnadsfull inför det socialdemokratiska partiet och de beslut som fattas där. Men är detta rätt eller bra? Det kan driva människor från hus och hem. Det har Socialdemokraterna redan gjort med fastighetsskatten utan dåligt samvete. Kommer det att hända igen? Finansministern vill inte ge tydligt besked.

Anf. 14 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Som finansminister har jag svarat att det inte pågår något arbete med fastighetsskatt eller de andra frågor som har lyfts upp under interpellationsdebatten. Jag har förklarat att Socialdemokraterna inte driver kravet om att återinföra fastighetsskatten, men jag kan konstatera att Moderaterna lever på att odla oro. Det är detta som hela denna interpellationsdebatt handlar om. Trots mina svar ska man ändå fortsätta att säga att det finns en risk att Socialdemokraterna nu inför fastighetsskatten. Moderaterna brukar säga att vi har styrt Sverige så länge, snart åtta år, men vi har inte återinfört fastighetsskatten.

Men om man bortser från den oron kan man också fundera på den moraliska argumentationen kring beskattning av bostäder. Jag tycker att det är lite intressant att Moderaterna i den här debatten inte vill förklara vad det är som är så moraliskt rätt i att man i de glesbygdskommuner där man betalar fastighetsavgift har fått betala högre fastighetsavgift de senaste åren. Det är de hushåll som har absolut lägst marginaler. De har minst värde i sina fastigheter. Om det har ökat något har de fått betala en högre skatt. Är det moraliskt riktigt?

Jag ska inte gå diskussionen om hur man avskaffade fastighetsskatten och hur det bidrog till värdeutvecklingen och nivåerna på kostnaderna för bostäder i Sverige. De flesta ekonomer skulle nog säga att det sätt man gjorde det på skapade en väldig prisutveckling på fastigheter i Sverige.

Jag tror att det här är en del av Moderaternas politiska problem. Man kommer inte med några nya förslag. Man återupprepar gamla sloganer

som man hade i valrörelsen 2014, och så tror man att det ska bära frukt i opinionen. Men det verkar det inte göra.

Ni kan fortsätta att tjata. Jag kommer att fortsätta att svara på vad jag planerar som finansminister, och jag planerar inte att införa någon fastighetsskatt. Socialdemokraterna har inte tagit ställning för någon fastighets-skatt på vår partikongress.

Däremot behöver vi skatteintäkter för att finansiera utbyggnaden av polisen, utbyggnaden av försvaret och utbyggnaden av sjukvården och äldreomsorgen när vi blir allt äldre. Vi har stora problem med likvärdigheten i skolan, där vi måste satsa mer på de skolor som finns i de mest utsatta områdena. Vi socialdemokrater visar att det går att kombinera en konkurrenskraftig ekonomisk politik globalt sett med stora satsningar, inte minst nu efter pandemin, för att hålla ihop samhället. Jag tror att det är rätt väg för Sverige.

Moderaterna kommer att återgå till en debatt om stora skattesänkningar, besparingar och privatiseringar. Vi får väl se om svenska folket är jättesugna på den medicinen.

Anf. 15 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Man kan alltid diskutera nivån på skatter, finansministern. Det är väl ingen hemlighet att vi tycker att det är rimligt med lite lägre skatter. Vi tycker att hushållen och varje människa äger sitt liv på ett starkare sätt än staten, och vi ser att staten tar över makten över människor i Sverige. Det är en ganska stark makt som staten har över oss enskilda människor. Jag tycker att den är för stark.

Jag tycker att staten ska vara stark när det gäller skydd. När man är utsatt för brott, blir sjuk eller ramlar på trottoaren och gör sig illa – som jag gjorde i förra veckan – ska man ha en sjukvård som finns där. Så är det absolut. Men det finns andra exempel, där staten har varit för stark, under regeringsåren med Miljöpartiet. Man har annekterat skog för markägare och sagt: Ni ska ha biotopskydd på era marker! Man har lagt skydd, konfiskerat mark och gett en engångsersättning. Det är inte bra.

Sist men inte minst vill jag varna för havsvindkraft. Den kommer att kosta hushållen horribla pengar. Det finns inga överföringsledningar där ute, och strömmen ska i land. Jag har forskat i det här ganska grundligt och sett att överföringsledningarna just nu är ofinansierade. Vad jag förstår ska man lägga detta på nätavgifterna för varje konsument, vilket kommer att göra att elräkningen för en vanlig villa kan gå upp med 5 000 i månaden.

Jag tycker också att det vore rimligt att göra en översyn av detta med energiskatt och sedan moms på energiskatten. Det är en dubbelbeskattning på el, och det vore bra att undersöka om den är rimlig. Personligen kan jag tycka att det skulle kunna vara rimligt att ha moms – men i så fall ingen energiskatt. Nu har man dubbel beskattning, och det slår hårt mot hushållen. Det hjälper inte om man knappt gör av med någon el, för abonnemangavgift och nätavgifter gör att man i alla fall har en hög elräkning.

Anf. 16 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mikael Damberg tyckte att man skulle ta sig en funderare på vad den avskaffade fastighetsskatten har gjort med prisutvecklingen.

Det var ingen fastighetsskatt på bostadsrätter. Men det var det på villor. Mikael Damberg kan gå hem och kolla vad som har ökat mest – om det är

priserna på bostadsrätter eller på villor som har ökat mest. Det kanske kan ge en ledtråd om vad det egentligen beror på. Det beror alltså inte på avskaffandet av fastighetsskatten.

Avskaffandet av fastighetsskatten var ingen ekonomisk-politisk åtgärd på så sätt. Det var en respektfråga som handlade om respekt för människor som arbetar, sliter och anstränger sig, respekt för Sveriges pensionärer som ett helt liv har arbetat, ansträngt sig och byggt hus och respekt för människor som har ärvt gamla fiskebodas där man har bott i generationer. Det var helt enkelt en markering av var gränsen för statens maktutövande går gentemot den enskilda.

Det är inte okej med ett skattesystem som slår sönder det som generationer har byggt eller som jäklas med folk som går till jobbet, anstränger sig, gör sitt bästa och ser till att man erbjuder sin familj ett tryggt hem. Ett bra skattesystem leder inte till, eller borde inte leda till, de konsekvenserna.

Fru talman! Jag har ändå uppfattat i det sista inlägget att finansministern klart och tydligt säger att han inte avser att återinföra fastighetsskatten. Det är ett löfte från finansministern att under hans tid som finansministern kommer inte fastighetsskatten åter. Det är ett mycket bra löfte. Frågan är givetvis om man kan lita på det.

Precis som min meddebattör Kjell Jansson sa lovade Magdalena Andersson att man inte skulle höja bränsleskatterna och att man inte skulle avskaffa överskottsmålet. Bränsleskatterna har höjts, och överskottsmålet har avskaffats. Men om det nu skulle visa sig att också Mikael Damberg bryter mot löftena får man nästan säga som i amerikanska deckare: Vi ses i konstitutionsutskottet!

Anf. 17 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att det är en viktig diskussion att ta om de gemensamma åtaganden vi ser. Jag ser att vi har underpresterat i sjukvården. Personalen förtjänar respekt. Det gäller deras arbetsvillkor, fler kollegor och möjlighet att kompetensutvecklas i sitt arbete.

Vi har äldreomsorgen, som har brottats med stora kvalitetsbrister under pandemin. De måste åtgärdas, och vi måste finansiera dem tillsammans för att garantera äldre som har jobbat ett helt yrkesliv en bra äldreomsorg på livets höst.

Vi har stora problem med likvärdigheten i skolan och med skolor som inte levererar tillräckligt mycket. De ungdomar som inte klarar gymnasiebehörighet och inte kommer vidare i livet får stora problem i samhället. Det krävs stora investeringar.

Vi står inför den gröna omställningen, där vi kommer att behöva göra stora investeringar i ökad energiproduktion och i överföringskapacitet. Men det handlar också om innovation för att ställa om vårt samhälle i grön riktning.

Både välfärdsåtagandet, den gröna omställningen och de trygghetsfrågor som är stora i dag – utbyggnaden av polisen, utbyggnaden av kriminalvården och de skärpta straff som regeringen föreslår – måste finansieras. Om man väljer att gå till val igen, da capo, från Moderaternas sida med stora och ofinansierade skattesänkningar vet vi att det är någon som kommer att behöva betala det där. Någonting måste bort.

Det blir en intressant valrörelse där vi får se om svenska folket i det här läget är jättesugna på stora skattesänkningar och privatiseringar. En

sak kan vi säga: Vi hade inte klarat pandemin utan ordning och reda i statens finanser så att vi kunde göra de stora satsningar som har räddat väldigt många jobb och tillväxt men också ökat tryggheten för människor under pandemin. Detta hade inte gått utan starka statsfinansier. Då behöver man också skatteintäkter till staten.

Prot. 2021/22:50
11 januari

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:154 om återinförande av skatter

Anf. 18 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Boriana Åberg har frågat mig om jag har för avsikt att återinföra någon sedan tidigare avskaffad skatt och om jag har för avsikt att höja kapitalskatten. Hon har också frågat genom vilka insatser på skatteområdet jag avser att stärka Sveriges konkurrenskraft, öka tillväxten och minska arbetslösheten.

En viktig fråga är hur den ekonomiska klyftan mellan låg- och höginkomsttagare ska minskas. De ekonomiska klyftorna är i dag stora och har ökat i hela västvärlden. Det krävs flera åtgärder för att minska klyftorna, bland annat att få fler i jobb och öka kvaliteten i välfärden. Den skattefinansierade välfärden har en nyckelfunktion för omfördelningen i samhället, och våra skatteintäkter är därför en bärande del i att bryta utvecklingen med ökade klyftor.

En utveckling vi har sett är att kapitalvärdena och kapitalinkomsterna har ökat väldigt mycket de senaste åren och också blivit mer koncentrerade hos den rikaste procenten, samtidigt som undantag i skattereglerna för kapitalbeskattning kan användas för att åstadkomma en låg beskattning. En grundläggande princip är att skatt ska betalas efter bärkraft. När samhället behöver bli starkare kan de allra rikaste bidra mer till välfärden än i dag.

Det är samtidigt viktigt att upprätthålla stabila och förutsägbara regler. Det innebär att förändringar av kapitalbeskattningen bör ses på lång sikt och hanteras varsamt.

Med det sagt vill jag upprepa det min företrädare redan har meddelat riksdagen. Det pågår inget arbete inom Regeringskansliet med att återinföra fastighetsskatten. Det pågår inte heller något arbete med att återinföra förmögenhetsskatten eller arvs- och gåvoskatten.

Boriana Åberg har frågat mig genom vilka insatser på skatteområdet jag avser att stärka Sveriges konkurrenskraft, öka tillväxten och minska arbetslösheten. Det pågår ett kontinuerligt arbete i Regeringskansliet och på Finansdepartementet med att utreda förslag som kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft, öka tillväxten och minska arbetslösheten. Ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat är grunden för tillväxt och jobbskapande. Det är viktigt att påpeka att även andra delar av den ekonomiska politiken kan påverka skattesatserna. Till exempel har regeringen under mandatperioden höjt det generella statsbidraget i syfte att skapa goda förutsättningar för välfärden och minska behovet av skattehöjningar i kommunsektorn.

Villkoren för företagande ska stödja sund konkurrens, vara internationellt konkurrenskraftiga och innehålla förutsebara regelverk. Det är viktigt att understryka att det är långt mycket mer än exakta skattenivåer som på-

verkar företagets villkor och konkurrenskraft. Den svenska modellen med breda skattebaser och låga skattesatser har visat sig gynnsam över tid. Att skatteintäkter används på rätt sätt har en avgörande betydelse för att öka sysselsättningen. För ett gott företagsklimat krävs exempelvis även funktionella institutioner och välutbildad arbetskraft, något som finansieras med skatteintäkter.

Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Anledningen till att jag ställde denna interpellation var de massiva kraven från starka socialdemokratiska röster på återinförande av skadliga skatter, skatter som tidigare avskaffats för att de varit kontraproduktiva.

Några exempel: De tunga socialdemokratiska distrikten i Stockholms stad, Göteborg och mitt hemlän Skåne har beslutat att återinföra fastighets-skatten, samma skatt som drev pensionärer och änkor från sina hem.

LO vill se höjd kapitalskatt och återinförd arvs- och gåvoskatt, samma skatt som Göran Persson avskaffade med stöd av alla partier i riksdagen.

Socialdemokraternas arbetsgrupp för fördelningspolitik, ledd av dåvarande finansministern Magdalena Andersson, kom fram till att skattehöjningar och införande av nya skatter är vägen till jämlikhet och rättvisa. Störst uppmärksamhet i gruppens rapport fick den så kallade miljonärs-skatten, som träffade bland annat sparande på investeringssparkonton. Som genom ett trollslag med ett magiskt trollspö förvandlades människor som i decennier avstått konsumtion för att spara till sin pension plötsligt till miljonärer som skulle straffbeskattas.

Även den nuvarande finansministern Damberg har utlovat höjd skatt för de rika, någon han återkommer till i svaret på mina frågor. ”När samhället behöver bli starkare kan de allra rikaste bidra mer till välfärden än i dag”, säger finansministern.

Har inte Socialdemokraterna lärt sig läxan? Inte ens en 100-procentig beskattning av de allra rikaste kan förändra situationen till det bättre. Och vilka är ”de allra rikaste”?

Sverige blir starkare när fler tar steget från bidrag till arbete. Det behövs en bred skattebas, inte återinförande av skadliga skatter. Det behövs riktiga jobb och företag som erbjuder dessa. Det är investeringarna och värdeskapandet i företagen som skapar välståndet. Det är inget som regeringen kan kommendera fram. Däremot har man visat sig skicklig på att hämma företagets vilja och förmåga att investera och skapa arbetstillfällen och välstånd.

Ytterligare ett steg i denna riktning som verkligen oroar är när finansministern säger att det förestår förändringar i kapitalbeskattningen. Tillgång till investeringskapital är helt avgörande för såväl nya som växande företag, och brist på kapital är ofta den mest begränsande faktorn.

Kapitalbeskattningen är mer än andra skatter utsatt för jämförelse med andra länder. Om den höjs flyttas investeringar från svenska företag till utländska. Detta leder till försämrade förutsättningar för svenska företag och färre jobb, i en tid då det är väldigt viktigt att få in fler människor i arbete. Den omedelbara följderna av färre jobb och minskade skatteintäkter är mindre pengar till den offentliga välfärden – alltså precis tvärtemot den effekt som ministern säger sig vilja uppnå.

Anf. 20 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tänker inte upprepa diskussionen om fastighetsskatt. Den tror jag att vi mer eller mindre har diskuterat. Vi förbereder ingen fastighetsskatt. Oavsett vad olika socialdemokratiska partidistrikt har tyckt har vår partikongress inte tagit ställning för någon fastighetsskatt. Den frågan trodde jag var över.

Jag delar bilden att hur jämlikt ett samhälle är beror på många olika saker. Det absolut viktigaste är att människor har ett arbete att gå till, att vi bekämpar arbetslöshet och långvarig arbetslöshet. Det är ett gissel som inte bara drabbar samhället i form av utanförskap och minskade skatteintäkter utan framför allt drabbar människor i deras egen ekonomi, men också i form av att man hamnar utanför och får en annan identitet, något som kan bryta ned människor.

Arbetslöshet är ett gissel, och det är därför det är så viktigt att se till att vi har en hög sysselsättningsgrad och att många människor går till jobbet. Det är också därför vi har gjort väldigt stora investeringar under den här krisen för att inte göra om misstagen från 2008–2009. Det visar sig än så länge ha varit ganska bra. Både den offentliga konsumtionen och investeringarna har bidragit väldigt kraftfullt till att hålla uppe tillväxttakten efter krisen.

Det är helt korrekt att investeringar är en nyckel i detta. Sverige är väldigt attraktivt för investeringar just nu. När vi tittar på den senaste prognosen för svensk ekonomi ser vi att den svenska tillväxten, som just nu är hög, drivs av två saker. Det ena är konsumtion. Människor känner efter pandemin att man har mer pengar i plånboken – kanske har man sparat en del – och att man nu vill spendera det, och det är väl fullt rimligt. Men det andra är att vi har väldigt höga investeringar i Sverige. Det drivs av många olika sektorer, exempelvis högt bostadsbyggande, och inte minst den ny-industrialisering vi ser i norra Sverige, som innebär att svensk industri just nu går före och ställer om i klimatriktning. Det kommer att betyda enormt mycket för Sverige långsiktigt.

Allt detta kan vi nog vara överens om. Men tittar man ut i världen ser man att det snart sagt inte finns ett land som inte har en diskussion om att just den rikaste procenten i samhället, den procent som har mest tillgångar och inkomster, har dragit iväg väldigt mycket i den globala ekonomin. Det syns i debatten i USA, i Europa och i flera länder.

Vi har byggt upp ett skattesystem som bygger på legitimitet. Vårt skattesystem ska bygga på att man i någon mening betalar skatt efter bärkraft. Det är detta jag tycker att måste kunna diskutera i ett läge där vi har ganska stora utmaningar – på kriminalitetens område, på säkerhetspolitikens område, i sjukvården och äldreomsorgen och inte minst i att förbättra pensionerna långsiktigt så att människor som har jobbat och slitit ett helt yrkesliv kan få en värdig pension att leva på.

För mig är det en ganska viktig fråga att skattesystemet bärs av legitimitet och att man betalar skatt efter bärkraft. Så har det inte riktigt varit under en period, inte bara i Sverige utan i många länder.

Jag är inte så förvånad över att Moderaterna inte ser detta. Det finns väl knappt en skatt som ni någonsin har försvarat. Men jag är lite förvånad över att ni försvarar just den rikaste procenten i samhället och inte tycker att dessa personer kan vara med och bidra lite mer när vi har så stora investeringar. Alternativet, om vi inte ska låta dem vara med och bidra lite mer,

blir ju att vanligt folk ska betala mer i skatt för gemensamma investeringar. Det tror jag är fel.

Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag skulle bli väldigt glad om ministern kunde upprepa löftet att han inte tänker återinföra vare sig arvs- och gåvoskatten eller förmögenhetsskatten under sin tid som finansminister.

Förutom att nya arbetstillfällen måste skapas måste man också se till att skapa incitament för dem som står utanför arbetsmarknaden att ta steget och ta ett jobb. Dessa incitament saknas nu när vi har så pass höga bidragsnivåer. För väldigt många människor lönar det sig inte att ta ett lågbetalt jobb, för då förlorar de både fritid och faktiskt pengar. Jag skulle gärna vilja att ministern arbetade mer också i den riktningen.

Jag uppfattar att det i ministrerns svar är väldigt mycket ideologiska utläggningar om skatternas betydelse för utjämning av inkomstklyftor. Det verkar vara den allra viktigaste frågan för finansministern – viktigare än att skapa gynnsamma förutsättningar för företagande och jobbskapande och viktigare än att säkerställa skatteintäkter till den offentligt finansierade välfärden.

Faktum är att Sverige är ett av de länder i hela världen som har absolut jämnast fördelning av inkomster efter skatter och transfereringar. I EU ligger Sverige på åttonde plats när det gäller den jämnaste inkomstfördelningen.

Ministern pratar om den rikaste procenten, och de personerna brukar alltid klara sig. Det är människor som har möjlighet att anlita skatteexperter, rådgivare och andra. Dem som jag månar om är människor som lider under de höga marginalskatterna som vi har i Sverige. De är oroliga för att finansministern tänker ge sig på dem. När han pratar om höginkomsttagare undrar jag: Vilka är dessa höginkomsttagare? Hur definierar man en höginkomsttagare? Är sjuksköterskan som jobbar natt höginkomsttagare? Är gruvarbetaren i Kiruna det?

Ska det verkligen vara så att man utjämnar skillnaden mellan dem som inte stiger upp tidigt på morgonen och som förfogar över sin fritid och dem som kämpar hårt och tvekar om de ska ta steget till att ta ett extra pass eller ett mellanchefsjobb för att skatten då ändras från cirka 32 procent till 52 procent? Det är oerhört högt jämfört med våra grannländer, till exempel Danmark. Där planerar man dessutom nya sänkningar av marginalskatterna.

Ministern talar om 1 procent. Men han ska också tänka på att kapital behövs för investeringar. Förra gången man ansatte dem som den socialdemokratiska regeringen tyckte var rikast flyttade företag och investeringar utomlands.

Anf. 22 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi lade fram en budget med över 10 miljarder i skattesänkningar för vanliga hushåll. Det valde Moderaterna att justera och göra om till ett jobbskatteavdrag. Det kan man fundera över. Vi hade förslag om att vi när pandemin var över ville ge människor, vanliga inkomsttagare, mer pengar i plånboken. Vi kände att de behövde det, och det skulle kunna betyda ännu mer nu med de höga elpriserna och bensinpriserna. Det var enormt förutseende att vi valde att lägga in det i budgeten som en skatte-

sänkning. Men då valde Moderaterna att tillsammans med Sverigedemokraterna justera i budgeten, och man justerade så att man plockade bort de funktionsnedsatta, de som de facto inte *kan* arbeta, så att de ska betala en högre skatt. De som är cancersjuka och inte heller kan jobba ska också betala en högre skatt.

Var det nödvändigt? Vi hade lagt en skattesänkning som skulle gå till alla med hyggligt låga inkomster för att de skulle få vara med och ta Sverige ur krisen. Men då valde ni att med kirurgisk precision peka ut de här grupperna och säga att de inte ska få ta del av skattesänkningen, och så har vi nu en funkisskatt igen. De kan inte arbeta. Det är hela definitionen av det här området.

Jag delar samma problembild när det gäller att det finns några som är duktiga på att undvika att betala sin del av skatten. De har rådgivare och ägnar sig kanske åt aggressiv skatteplanering och så. Det vore jättekul om Moderaterna någon gång var inne i den diskussionen och lade några förslag om hur man skulle komma åt det. Det är så mycket annan brottslighet i samhället som ni tycker är knepig, men skattebrottsligheten är väldigt sällan ett prioriterat område för Moderaterna. Hur kommer det sig? Jag vet inte.

Vi har gjort förändringar, till exempel de här skattesnurrorna, så att det inte ska vara lätt att fippla bort kapital och betala för lite i skatt. Vi har alltså gjort en del ändringar. Det är den diskussionen jag tycker att man måste kunna föra när vi har ganska stora gemensamma åtaganden som måste finansieras.

Som socialdemokrat tycker jag att det är helt rimligt att säga att ett skattesystem också ska bäras av en princip om skatt efter bärkraft. Men det viktigaste är att fler människor arbetar och att människor går från att gå på bidrag till att betala skatt. Nu vet jag inte exakt hur det kommer att se ut efter pandemin, ska jag ärligt säga, men före pandemin hade vi de lägsta nivåerna på bidragstagande i Sverige på decennier därför att vi har så pass många i Sverige som går till jobbet jämfört med många andra europeiska länder. Det arbetet måste fortsätta.

Jag blir provocerad av att man från Moderaternas sida menar att om man ska sänka skatten mycket ska man också dra ned på något, och då är det sänkt a-kassa igen och ytterligare försämringar av sjukförsäkringen, som verkligen inte har fungerat som en försäkring för alla dem som har drabbats av saker och ting på jobbet eller i sitt liv. Moderaterna är också tveksamma till om man har råd att betala in mer pengar till pensionssystemet för att förbättra pensionerna för vanligt folk som har jobbat ett helt yrkesliv. Jag tycker att det är fel prioriterat.

Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag noterade att finansministern inte ville lova att han inte tänker återinföra några skadliga skatter.

När det sedan gäller de höga elpriserna och de höga dieselpriserna är de resultat av Socialdemokraternas skadliga politik som de fört tillsammans med Miljöpartiet och som slår mot vanliga människor och mot jobben. En bred skattebas skapar man när fler tar steget från bidrag till arbete. Jag hörde inte hur ministern tänker lösa detta problem.

Han säger att vi har låga nivåer. 700 000 utlandsfödda är inte självförsörjande. Hur tänker finansministern skapa incitament för dessa personer

att ta steget till arbetsmarknaden? Det finns så många vittnesmål från till exempel restaurangbranschen och taxibranschen om att man söker arbetskraft, men de som borde stå till arbetsmarknadens förfogande vill inte ta steget, för de förlorar pengar på att gå från bidrag till jobb. Man kan stapla bidrag på varandra om man har flera barn, och man behöver flera arbeten för att komma till samma nivå som bidragen erbjuder.

I stället för att ge sig på dem som jobbar och skapar värde borde finansministern verka för en politik som skapar den breda skattebas som han säger sig eftersträva.

Anf. 24 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är definitivt politikens inriktning att fler ska jobba och arbetslösheten ska ned. Vi ser en väldigt stark utveckling i svensk ekonomi just nu med en sjunkande arbetslöshet, vilket betyder väldigt mycket. Vi ser att en del av dem som behöver ta de här jobben inte har rätt kvalifikationer och inte har rätt förutsättningar, och då måste man jobba med både möjligheter och krav: språkrav och krav på aktivitet för att komma i arbete. Det är fullt rimligt att ställa krav på människor som är arbetslösa att de ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Men man måste också jobba med en aktiv arbetsmarknadspolitik och mer utbildning så att människor de facto kan ta de jobb som finns.

När det gäller de riktigt lågkvalificerade jobben i Sverige har vi haft ett systemfel som Moderaterna är ansvariga för: världens mest liberala system för arbetskraftsinvandring. Det har inneburit att vi har tagit in människor till Sverige som jobbar inom assistans, som städare och som köksbiträden.

I stället för att människor som är arbetslösa i Sverige kan ta de jobben och gå från bidrag till arbete har vi ett system som också har gött kriminalitet och organiserad brottslighet. Man har sagt sig importera arbetskraft till Sverige och har utnyttjat människorna kraftfullt. Man har till och med sålt arbetstillstånd i viss mån. Det är ett system som har undergrävt stora delar av svensk arbetsmarknad.

Jag är glad att vi nu är på väg att kunna strama upp och förändra det systemet. Och det visar sig att vi socialdemokrater hade rätt hela tiden; det var inte rätt system för vårt land.

Jag kommer att fortsätta driva en politik för att ha hög tillväxt och stora investeringar men också bekämpa arbetslöshet. Då krävs det ibland offentliga investeringar, men det krävs också ett viktigt samarbete med näringslivet och deras investeringar för att driva utvecklingen i vårt land.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2021/22:197 och 239 om kommuners vetorätt gällande vindkraftverk

Anf. 25 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Ulrik Bergman har frågat mig om jag avser att fullfölja min företrädares tankar om att avskaffa det kommunala vetot mot etablering av vindkraftverk. Mattias Bäckström Johansson har frågat mig om

regeringen avser att gå vidare med förslaget om att slopa det kommunala vetot.

Låt oss börja med att konstatera att den utredning som Ulrik Bergman och Mattias Bäckström Johansson syftar på, som tillsattes av den föregående regeringen i oktober 2020, hade i uppdrag att undersöka om dagens kritiserade bestämmelse om kommunal tillstyrkan av vindkraftverk i miljöbalken skulle kunna ersättas med ett nytt regelverk som är mer effektivt och rättssäkert samtidigt som det kommunala inflytandet tillgodoses. I uppdraget ingick att kartlägga och analysera de invändningar som framförts mot bestämmelsen och att föreslå hur de identifierade problemen skulle kunna lösas.

Kritiken mot dagens regelverk består i att det inte reglerar hur en förfrågan om kommunalt tillstyrkande av vindkraftsetableringar ska hanteras. Det finns inga kriterier för vad kommunen ska basera sitt beslut på, inte några krav på motivering eller på att kommunen ska lämna besked inom viss tid. Kommunen kan när som helst ändra sitt beslut, även i ett sent skede i tillståndsprocessen. Dagens modell leder ibland till att kommunernas besked kommer först efter lång tid. I vissa fall kommer inte något beslut alls.

Den nuvarande regleringen får till följd att vindkraftsprojektörer ofta lägger resurser på projekt som inte har förutsättningar att bli av. Tillståndsmyndigheter och andra myndigheter handlägger ärenden som kommuner senare avstyrker. Mellan 2014 och 2019 avslogs nära hälften av alla tillståndsansökningar om vindkraftsetableringar efter att tillståndsprövningen hade påbörjats. De som bor nära eller har andra intressen i ett område där en projektör vill bygga vindkraftverk kan få leva länge med osäkerhet om projektet blir av eller inte.

Bristerna med den nuvarande bestämmelsen har uppmärksammats en längre tid. Bestämmelsen infördes 2009 för att komma ifrån att vindkraftsetableringar prövades enligt både miljöbalken och plan- och bygglagen. Energimyndigheten och Naturvårdsverket påtalade i en utvärdering 2017 att denna dubbelprövning i praktiken verkar ha fortsatt även sedan den nya bestämmelsen infördes. För att komma till rätta med problemen föreslog myndigheterna att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan skulle tas bort.

Låt oss också konstatera att riksdagen har antagit målet att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar år 2040. Vindkraftens utbyggnad är en central del av denna utveckling och för möjligheterna att nå målet. Det är därför nödvändigt att tillståndsprövningen präglas av effektivitet och förutsägbarhet. Så är det inte i dag.

Utredningen, som av den anledningen fick i uppdrag att se över och föreslå en effektiv och rättssäker tillståndsprocess för vindkraft, lämnade i juni sitt betänkande, *En rättssäker vindkraftsprövning*. Där föreslås bland annat att kommunerna fortsatt ska ha rätt att säga nej till vindkraftverk och att en ny lag ska tydliggöra att kommunens beslut ska avse mark- och vattenanvändningen. Kommunens besked ska enligt förslaget lämnas inom sex månader för att därefter inte kunna ändras.

Betänkandet har remitterats, och remissvaren analyseras nu i Miljödepartementet. Det jag kan konstatera hittills är att det finns en utbredd förståelse bland remissinstanserna för att de nuvarande tillståndsprocesserna för vindkraftsetableringar behöver ses över, i syfte att få en mer förutsägbar och effektiv prövningsprocess. Berörda parter instämmer i utredning-

Prot. 2021/22:50
11 januari

Svar på
interpellationer

ens bedömning att kommunerna fortsatt ska ha inflytande över mark- och vattenanvändningen i den egna kommunen.

Jag ser också att huvuddelen av remissinstanserna är positiva till att en ny modell för kommunalt inflytande ska ersätta den befintliga och att kommunens besked ska lämnas tidigare i processen. Det finns däremot olika uppfattningar om den lagtekniska lösning som föreslås av utredningen. Vi behöver därför analysera utredningens förslag i betänkandet och remissinstansernas synpunkter ytterligare.

Det jag slutligen kan konstatera är att kommuner, vindkraftsprojektörer, myndigheter, organisationer och andra berörda är överens om att kommunerna fortsatt ska få bestämma om de vill ha vindkraftverk eller inte men att ett tydligare regelverk för kommunens besked om detta bör införas. Som jag tidigare nämnde analyseras fortfarande utredningens förslag i betänkandet och remissinstansernas förslag.

Anf. 26 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Strandhäll!

Bakgrunden till min fråga är faktumet att allt fler kommuner påverkas av den rätt omfattande expansionen av vindkraftverk. Boende i de berörda kommunerna känner sig ofta överkörda och maktlösa i förhållande till det de upplever som rovdrift när det gäller nyttjandet av naturen. Stora naturvärden berörs. Framför allt ljuden från vindkraftverken upplevs som störande för många, såväl boende som besökare. Boende runt etableringar har vittnat om att ljuden från vindkraftverk tidvis kan vara mycket störande, och de upplever att deras synpunkter inte har tagits om hand.

Turismen i den svenska naturen har på senare år formligen exploderat. I Sverige finns unika möjligheter att ta del av naturen. Ett uttryck för detta är att allt fler arbetstillfällen skapats inom just besöksnäringen. Den unika produkten är att kunna njuta av naturens tystnad och stillhet. Den och därmed alla de jobb som skapats på den svenska landsbygden riskerar nu att äventyras.

De långsiktiga återverkningarna på djur och natur är ännu okända. Den omfattande utrullning av just vindkraftsparker som sker på ett ganska hårdhänt sätt i den svenska naturen är därför extra oroande.

Sverige har behov av mer elenergi, men mer planerbar sådan. Inte minst vinterns skenande elpriser har vittnat om det. Vi är inte betjänta av vindkraftverk som står stilla när det är som kallast.

Det finns också en koppling mellan lokalsamhället som påverkas och dem som står bakom etableringarna. Många av de byggda vindkraftsparkerna kontrolleras inte sällan av ekonomiska intressen utanför de berörda kommunerna, och de prioriterar kanske inte de negativa konsekvenser som de uppförda anläggningarna medför. Kommuninvånarna ser ofta inte de omedelbara vinsterna då varken jobb efter etableringarna eller vinster tillfaller lokalsamhället.

Om kommunerna inte längre ges möjlighet att stoppa planer som är uppenbart olämpliga för berörd kommun är min farhåga att även förtroendet för demokratin hotas i slutänden. Att upphäva vetorätten skulle upplevas som att avståndet mellan folket och beslutsfattarna ökar, och därmed skulle acceptansen för fattade beslut minska.

Som jag skriver i interpellationen har vindkraften ett antal fördelar men även ett antal nackdelar, och de nackdelar som lokalsamhället ser måste

man ge utrymme att ventileras. Vi har en flernivåstyrning av samhället. Frågor hanteras på kommunal, regional, nationell och europeisk nivå. Att kapa bort en sådan del i styrningen av denna fråga vore djupt olyckligt mot bakgrund av att vi i år firar 100 år av demokrati genom allmänna och fria val.

Prot. 2021/22:50

11 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 27 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Vid etablering av miljöfarlig verksamhet, som vindkraft ändå utgör, har kommunerna i dag ett direkt inflytande genom det kommunala veto som finns i miljöbalken. Där finns ett krav på att kommuner aktivt ska tillstyrka etablering i den berörda kommunen. Bakgrunden till detta är precis så som statsrådet har beskrivit det. Det är en förenkling från en tidigare ordning där man skulle ha en tillstyrkan enligt både miljöbalkens och plan- och bygglagens bestämmelser. Den dubbla prövningen avskaffades genom att man införde det kommunala vetot, vilket var en förenkling som efterfrågades av vindkraftsbranschen själv.

Detta både var och är en möjlighet för att betydligt snabbare kunna komma fram till ett beslut än vid ett förfarande enligt plan- och bygglagens bestämmelser. Samtidigt ska det säkerställas att beslut om stora vindkraftsetableringar fattas i den folkvalda församlingen så nära medborgarna som möjligt, vilket är angeläget ur ett demokratiskt perspektiv.

Genom förenklingen har tusentals vindkraftverk kunnat uppföras runt om i landet. Det är en rekordartad utbyggnad, vilket ofta också framhålls av branschen själv. Det har gått mycket snabbt, och man har kunnat bygga ut väldigt mycket. Detta är förstäligt mot bakgrund av att förenklingen har gjort att det går enklare och snabbare att fatta beslut och komma igång med en byggnation jämfört med ett detaljplansförfarande.

Fru talman! Att välja den plats som man vill bo på är ett stort beslut för de flesta. Man har kanske köpt ett hus med tanke på omgivningen, med närhet till natur, skog eller vattendrag, och ser att den specifika omgivningen kan komma att påverkas väldigt mycket mot hur man tänkte sig den när man valde att bosätta sig på den här platsen. Var man väljer att bo sker inte efter ett lättvindigt beslut. I sammanhanget blir en vindkraftsetablering en väldigt ovälkommen överraskning som av förklarliga skäl ger reaktioner.

Utvecklingen för vindkraften sedan förenklingen kom 2009 har inneburit att effekten för verken har ökat avsevärt, vilket också har inneburit att höjden på verken har ökat eftersom det är den svepande arean som måste öka. Det är bara höjden som man kan justera för att få det.

Det blir en märklig ordning och kontrast när man från statens håll har krävt mest vid etableringar när vindkraftverken var små. Men ju större verken blir desto mindre ska det tydligen krävas i samhällsplaneringen. Rimligen borde det vara tvärtom.

Fru talman! Man måste ha en förståelse för att detta är frågor som engagerar människor och som även ger en känsla av maktlöshet. Statsrådet redogör för bakgrunden till den utredning som har tillsatts. I kommittédirektiven framgår det i detalj att om förslagen i betänkandet gör inskränkningar i det kommunala självstyret ska man redogöra för varför man före-

slår det. Det är just att man avser att göra ytterligare inskränkningar i det kommunala självstyret som oroar Sverigedemokraterna.

Statsrådet säger att man för stunden läser och analyserar de inkomna remissvaren och därmed inte kan svara på frågor om man avser att gå vidare med förslaget. Men, fru talman, statsrådet borde rimligen kunna svara på frågan om regeringen avser att ta bort det kommunala veto som i dag finns i miljöbalken, oavsett detaljer.

Anf. 28 KJELL JANSSON (M):

Fru talman och statsrådet Strandhäll! Jag hade inte tänkt att vara med i den här debatten, men jag blev nyfiken.

När det gäller det kommunala vetot säger jag från Moderaternas sida att vi aldrig någonsin får tulla på det. Kommunernas självbestämmande är grunden för en fungerande lokal demokrati.

Frågan om vindkraften är något som väcker känslor i kommunerna, vilket föregående talare också tog upp. Det gör det absolut. Det finns många förslag. Jag är inte helt emot vindkraft, men många etableringar förefaller vara orealistiska.

Bland annat finns ett förslag om att utanför Stockholms skärgård lägga 250 verk som är 330 meter höga. De är 33 meter högre än Eiffeltornet. Det sägs om dem att de inte påverkar någonting. Hallå i lådan! Det är klart att de gör. De kommer att ge enorma siluetter. De kommer att ligga mellan Svenska Björn, utanför Svenska Högarna, ned till Almagrundet. Där finns det inga överföringsledningar. Det väcker frågan: Vem ska betala dessa enormt långa ledningar in till land? Jag har forskat i det här och fått svaret att det är abonnenterna som ska betala det via nätavgifterna. Det kommer att bli gigantiska höjningar för varje hushåll att betala.

Låt mig återgå till etableringar. Det är viktigt att kommunerna har vetorätt. Men vi ska ha en sak klar för oss. Om man ska ge svar inom sex månader – en etablering kan ta mycket längre tid – kan det hända att det blir val under tiden. Kanske blir det nya majoriteter i kommunerna som gör en annan bedömning. Det kanske till och med har varit en valfråga i vissa kommuner, åtminstone i mindre kommuner. Jag tycker att man ska ha respekt för demokratin. Att säga att det är sex månader som ska gälla blir fel.

Vi har samtidigt länsstyrelser som överprövar kommunala bygglovsbeslut, strandskyddsärenden etcetera. De kan ligga på ärenden i upp till tre år. Jag sitter i byggnadsnämnden hemma i min kommun, och vi har ärenden som har legat hos länsstyrelsen i tre år. Jag tycker inte att det är rättsäkert. För den stackars enskilda individen som har sökt bygglov och inte har fått svar inom tre år hade det varit bättre att få ett svar tidigare även om det blev nej. Att behöva vänta på ett nej i tre år är inte rättsäkert.

Fru talman! Jag tillstyrker att det kommunala vetot och självbestämmandet är kvar orört.

Anf. 29 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanterna för viktiga interpellationer som dessutom kommer samtidigt som vi just nu tittar på remissutfallet från den framlagda utredningen. Det är sällan interpellationer är så träffsäkra i tid så att vi kan lyssna in varandra i en otroligt viktig fråga.

Som interpellanterna säger är detta en fråga som engagerar människor runt om i hela landet. Samtidigt noterar vi att det finns en kraftfull debatt i landet vad gäller det ökade elbehovet. Det finns även ett riksdagsbundet mål om att ställa om elproduktionen till 100 procent förnybart till 2040. Det här gör att det kommer att finnas ett fortsatt behov av utbyggnation av vindkraft. Den kommer att vara en viktig del av den svenska energimixen i framtiden.

När jag klev in som klimat- och miljöminister och började sätta mig in i de frågor på mitt bord som var högaktuella slogs jag av att det finns väldigt starka finansiärer och ett stort intresse från vindkraftsprojektörer. Det här intresset har ökat kraftigt. På Miljödepartementet tror vi till och med att vi behöver ta in extra resurser för att kunna handlägga detta under kommande år. Det finns alltså kapital och ett starkt intresse. Vi har behov av att ställa om, och det finns ett riksdagsbundet mål.

Det är mot denna bakgrund som man ska se att vi har tillsatt en utredning som handlar om att se över hur tillståndprocesserna på området kan bli smidigare. Jag tror att interpellanterna är väl införstådda med att den tidigare ordningen var extremt kritiserad och på många punkter inte tillfyllest.

Jag skulle också vilja bemöta några av de frågor som både Ulrik Bergman och Mattias Bäckström Johansson lyfte upp. Vi måste komma ihåg att den vindkraft som nu planeras och byggs är helt annorlunda, vilket också framfördes här, än mycket av det som byggdes för 10–20 år sedan.

Teknikutvecklingen har medfört att de nya vindkraftverken påverkar omgivningen i mindre utsträckning. Det är mer effektiva, och de producerar mer el. Vi får samma nytta av färre vindkraftverk. Det gör att förhoppningsvis intressekonflikterna också kan minska successivt.

Nytan av en vindkraftsetablering måste alltid vägas mot de skador och olägenheter som en etablering kan medföra. Det ska göras en tydlig avvägning vid all prövning enligt miljöbalken mellan de enskilda och allmänna intressena.

Vi ska givetvis också värna såväl turismen som fåglarna och insekterna. Men vi måste också se till sammanhang och storleksordning. Effekter på fåglar och insekter är kanske inte det främsta argumentet till att inte bygga ut vindkraften. Vi vet till exempel att katter, bilar, fönsterrutor och elledningar orsakar betydligt fler dödsfall för fåglar än vad vindkraften gör. Jag återkommer i mitt nästa inlägg.

Anf. 30 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack, Annika Strandhäll! Som du nämnde står vi inför en väldigt genomgripande och brådskande omställning av energiförsörjningen. De flesta bedömare är väl eniga om att elektrifiering och utbyggnad av elproduktion är en kritisk faktor för en bra omställning i det här fallet.

Vi behöver inom loppet av de närmaste tio åren öka elproduktion med nära nog det dubbla. Det är vad man nu bedömer är behovet. Insynsvinklarna som ställs är: Ska det gå fort och fel eller fort med bibehållen demokratisk insyn?

Statsrådet lyfter fram den utredning som har tillsatts för att se över frågan och föreslå en rättssäker och effektiv tillståndprocess. Ett betänkande föreslår att kommuner ska lämna besked inom sex månader som därefter inte ska kunna ändras.

Statsrådet pekar på att remissinstanserna är positiva till att kommunerna fortsatt har ett inflytande över processen, och det välkomnar jag. Vi är alla betjänta av tydliga regelverk. Vi får inte låta det gå ut över de demokratiska processerna där kommuninvånarna inte får ge sin syn på hur den berörda kommunen ska utvecklas. Min fråga är: Kommer statsrådet att hörsamma remissinstanserna?

Anf. 31 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Tack för det uppföljande svaret! Jag kan nog inte tycka att jag fick ett klart svar på om regeringen har en tydlig uppfattning huruvida man vill avveckla det kommunala vetot som i dag regleras i miljöbalken.

Jag kan även ha hört fel på det statsrådet sa. Jag tyckte att hon sa att dagens vindkraftverk påverkar omgivningen i mindre omfattning. Jag tror nog att de allra flesta är av uppfattningen att det är precis tvärtom.

För 15 år sedan var kanske tornhöjden 70 meter. Man kunde inte se det på särskilt långt håll. En skogsdunge skulle nästan kunna skymma. I dag är de mer än tre gånger så höga. Vi har etableringar på 250 meter i tornhöjd. Det påverkar landskapsbilden och den naturomgivning som finns på väldigt långa sträckningar. Detta skapar de väldigt omfattande känslorna runt om i landet.

Det är detta som skiljer. För de flesta andra verksamheter som vill etablera sig i en kommun är det just en detaljplan som är nödgad för verksamheten. Det ger ett starkare skydd för den som vill bedriva verksamheten. Men det ger också det motsatta för den som berörs och som kanske har sin bostad inom området. Den har också ett skydd mot den etablering som är tänkt och kan enskilt driva det rättsligt.

Givetvis är det viktigt vid beslut om etablering att det finns en demokratisk förankring och att den folkvalda församlingen har en möjlighet att påverka besluten. Men i en demokrati kan även majoritetsförhållandena ändras, vilket kan ge andra utfall efter ett val än före ett val.

I det förslag som man har utrett och skickat ut på remiss föreslås även att tvingande besked ska behöva lämnas i de fall ett visst område har pekats ut exempelvis i en översiktsplan med tillhörande dokument som till exempel en vindbruksplan.

Det blir en rätt märklig ordning. Folket kanske har avgjort valet utifrån en lokal fråga som skulle kunna vara exempelvis en större vindkraftsetablering. Det är viktigt i en valrörelse och för utfallet för de partier som inte vill se att den ska äga rum. Men de blir tvingade att rösta för den för att det står med i översiktsplaneringen och för att man inte har hunnit ändra i översiktsplanen.

Fru talman! Man kan undra vad som ska hända i de fall som en fullmäktigeförsamling röstar emot. Ska regeringen och statsrådet då tvinga på den berörda kommunen en etablering trots att den folkvalda församlingen vill annorlunda?

Det är den här typen av inskränkningar i det kommunala självbestämmandet som vi vänder oss emot. Även flera av remissinstanserna lyfter fram att man endast förskjuter problematiken från det kommunala vetot i dag till en fråga om samhällsplanering med översiktsplaner och vindbruksplaner för etableringar som blir bindande och där majoriteterna kan ändras. Det är någonting man måste förhålla sig till.

Fru talman! Jag blir lite bekymrad. Jag undrar om inte Socialdemokraterna bekymras av de demokratiska aspekter som uppstår. Man kan binda upp den folkvalda församlingen och tvinga den att rösta på ett visst sätt där man har inte hunnit, inte har råd eller måste göra andra prioriteringar men där man tolkar in saker som står i översiktsplaneringen.

Statsrådet får även förtydliga om hon verkligen på allvar menar att dagens vindkraftverk påverkar omgivningen mindre omfattning i stället för mer.

Anf. 32 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÅLL (S):

Fru talman! Vi är i ett läge där Sverige precis som resten av världen står inför väldigt stora utmaningar när det gäller att ställa om till ett fossilfritt samhälle. Den bestämmelse som vi diskuterar här i dag om den kommunala tillstyrkan har fått väldigt mycket kritik från såväl länsstyrelser som domstolar och andra myndigheter.

Kritik har också framförts från vissa kommuner och från näringslivshåll. Kritiken består sammanfattningsvis och enkelt uttryckt i att bestämmelsen anses vara ett hinder i prövningsprocessen. Det är klart att det faktum att det saknas krav på motivering, beslutskriterier och en borte tidsgräns är problematiskt.

Det innebär precis det som ni har lyft upp här och som också ledamoten Ulrik Bergman lyfte upp. Han påtalade problematiken med om det till exempel ligger i skarven till ett val. Jag lyssnar på det och tar med mig det tillbaka och funderar över det. Samtidigt är det klart att det faktum att kommunen har kunnat ändra sig under processens gång vid flera tillfällen är bekymmersamt.

Som jag redan nämnt är också de flesta överens om att kommunerna fortsatt bör få bestämma om de vill ha vindkraft eller inte. Ett sådant kommunalt inflytande ligger i linje med det kommunala planmonopolet. Att kommunerna ska ha ett starkt inflytande är därför inte en fråga framåt. Det är också vår bedömning.

Frågan handlar däremot om hur det inflytandet ska praktiseras. Här ser vi att ett förtydligt regelverk kan vara någonting som kommer att kunna bidra till en sådan klarhet. Vi kommer naturligtvis att lyssna på remissinstanserna. Det är det arbetet som nu pågår.

Jag hoppas också att vi på olika sätt kommer att kunna ha en dialog med partier i riksdagen om hur ett sådant här regelverk skulle kunna utformas för att också få ett brett stöd.

Det jag också vill komma in på, som Mattias Bäckström Johansson lyfte upp, gäller kopplingen till den vindkraft som nu byggs. Jag menar att den är helt annorlunda än den vindkraft som byggdes för 10–20 år sedan. Teknikutvecklingen har medfört att dessa vindkraftverk påverkar omgivningen i mindre omfattning utifrån att de är mer effektiva och producerar mer el. Det innebär att vi kan få samma nytta med färre vindkraftverk, och därmed kan förhoppningsvis intressekonflikterna minska i omfattning.

Flera av interpellanterna har tagit upp frågan om buller. Även här bidrar teknikutvecklingen till att de verk som nu planeras och uppförs bullrar mindre än äldre anläggningar. Det är också en spännande utveckling med den havsbaserade vindkraften.

Sverige ska vara ett land som ligger i framkant när det gäller ny teknik och nya innovationer. Jag tycker inte att det ska gå fort och fel. Vi social-

demokrater anser att kärnkraften kommer att vara en viktig del av den svenska energimixen under en god tid framöver, men vi behöver också snabbt få mer krut. Där är vindkraften viktig.

Anf. 33 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Man kan konstatera att det finns ett stort intresse för att gå in i branschen. Det finns mycket pengar som vill placeras i den. I anslutning kan vi se att energipolitiken även kommer att ingå i de säkerhetspolitiska övervägandena. Min partiledare Ulf Kristersson pekade på detta under den pågående Folk och Försvar-konferensen. Ett statsägt kinesiskt energibolag, China General Nuclear Power Group, har som affärsidé att växa inom EU:s omställning av energisystem, och bolaget kontrollerar i dagsläget sex olika vindkraftsparkar i Sverige.

(Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S): Just det.)

Detta är ytterligare en dimension som är viktig att hantera. Vi får inte låta bolag som kontrolleras av diktaturer utnyttja behovet av energiomställning i landet. Kommunerna kan därmed genom sin vetorätt bidra till att stoppa sådana etableringar. Samhällskritisk infrastruktur ska inte ägas av diktaturer. Vi borde även utöver kommunernas vetorätt skärpa lagstiftningen härvidlag.

Avser statsrådet och regeringen att återkomma med förslag till skärpt lagstiftning i denna del?

Anf. 34 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Jag blir lite bekymrad över hur man från regeringens sida ser på vilken påverkan etableringar har lokalt. Det är måhända så att man anser att antalet högre verk blir färre sett till vilken effekt som ska tas ut, och då finns en tanke om att det sammantaget blir färre intressekonflikter. Men jag är tämligen övertygad om att det leder till fler intressekonflikter lokalt med de höga verk som etableras. Statsrådet kan titta runt i landet och höra vad hennes partikollegor lokalt, de som är närmast berörda, anser i frågan.

Uppförandet av de stora vindkraftverken för med sig betydande lokala konsekvenser, framför allt när höjden har ökat. Det är ju en del av utvecklingen. Höjden påverkar framför allt landskapsbilden, men det kan även bli konflikter med andra markanvändningsområden kopplat till turism eller gröna näringar och som inte ser positivt på kraftverken utan vill se att andra platser kommer på tal. Det kan exempelvis påverka grannkommuner om en etablering förläggs nära en kommungräns, vilket ofta är fallet. Det irriterar att det inte finns verktyg för att hantera dessa frågor.

Det finns också de som har oturen att få verk placerade nära bostadsfastigheter, och då blir det lägre marknadsvärden på fastigheterna. Den inriktning som utredningen pekar mot oroar. Men utifrån denna debatt får vi hoppas att regeringen tar sitt förnuft till fånga och tar med sig de demokratiska aspekterna av förslaget. Det som uttryckligen utlovades vid den förra förenklingen var att det inte skulle bli någon ytterligare inskränkning i det kommunala självbestämmandet. Sverigedemokraterna vill i den här debatten värna att det är de lokala politikerna, i förlängningen kommunens invånare, som är mest lämpade att fatta beslut i den här typen av etableringar.

Med dessa ord vill jag avslutningsvis tacka statsrådet för debatten.

Anf. 35 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanterna för en konstruktiv debatt i en mycket aktuell fråga.

Precis som Ulrik Bergman påpekar här finns ett stort intresse för att gå in i branschen. Han nämner också Ulf Kristerssons inlägg på Folk och För-svar.

Jag tror att vi alla i den tid vi lever i behöver vara uppmärksamma på olika säkerhetspolitiska hot och definitivt inte vara naiva. Vi ser inte bara i Europa utan också i vår omvärld hur väsentlig samhällsinfrastruktur köps upp av till exempel Kina. Afrika är ett sådant exempel. Det handlar naturligtvis om att inte vara naiv i den delen. Samtidigt hörde jag också att interpellanten ställde frågan om regeringen har för avsikt att återkomma i denna fråga. Det får jag ta med eftersom den formellt sett inte ligger på mitt bord.

Jag avslutade mitt förra inlägg med att jag tror att det vore mycket bra för medborgarna, de kommunala beslutsfattarna och de näringslivsintressen som finns på området om man kunde diskutera sig fram till en lösning som får ett brett stöd i Sveriges riksdag. Då blir det tydliga och klara spelregler för dem som vill investera och bidra till att förstärka den svenska elförsörjningen samt för dem som vill säkerställa ett demokratiskt inflytande som alla kan känna sig nöjda med.

Jag får härmed tacka ledamöterna för en bra debatt, och jag ser fram emot att få fortsätta debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:203 om konsekvenserna av ett utökat blyförbud

Anf. 36 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig hur jag ämnar agera för att underlätta för Jakt- och sportskyttesverige genom att bevara Sveriges blyförbud och inte uppmuntra till ett genomförande av det förslag som ligger hos Europeiska kemikaliemyndigheten.

Marlène Lund Kopparklint grundar sin fråga bland annat på en farhåga att förslaget får konsekvenser för användning av blyammunition i polisens, tullens och militärens tjänstevapen.

Europeiska kemikaliemyndigheten har fått i uppdrag av Europeiska kommissionen att ta fram ett förslag till begränsningar för användning av bly i skytte, jakt och fiske. Den föreslagna begränsningen syftar sammanfattningsvis till att ”åtgärda riskerna för människors hälsa och miljön till följd av användningen av bly i ammunition, dvs. hagel som används i andra områden än våtmarker, kulor och pellets (diaboler) som används både i våtmarker och i andra områden än våtmarker, samt av bly i fiskeredskap”. Förslaget avser uteslutande civilt utomhusbruk och kompletterar den befintliga begränsningen av användningen av blyhagel i våtmarker. Det stämmer alltså inte, som Marlène Lund Kopparklint påstår, att förslaget

Prot. 2021/22:50
11 januari

Svar på
interpellationer

skulle kunna få konsekvenser för polisens, tullens eller militärens tjänstevapen.

Europeiska kemikaliemyndigheten anser, i den omfattande riskbedömning som ligger till grund för förslaget, att användningen av sådan ammunition medför en oacceptabel risk för den vilda faunan, kreatursbesättningar, miljön och människors hälsa och att risken behöver hanteras på EU-nivå.

Den föreslagna begränsningen innebär ett förbud mot användning av bly om det finns tekniskt och ekonomiskt genomförbara alternativ. Detta gäller försäljning och användning av blyhagel för jakt och sportskytte. För andra användningsområden, där alternativen fungerar sämre, till exempel för kulor och luftgevärsammunition vid sportskytte utomhus, syftar förslaget till att begränsa användningen till de sportskyttebanor där åtgärder har vidtagits för att effektivt samla in den använda blyammunitionen innan den kan medföra risker.

Förslaget har publicerats på Europeiska kemikaliemyndighetens hemsida, och berörda aktörer har haft möjlighet att under en sexmånadersperiod lämna synpunkter på förslaget eller bidra med information. Förslaget behandlas för närvarande i riskbedömningskommittén och kommittén för socioekonomisk analys under Europeiska kemikaliemyndigheten. När kommittéerna har yttrat sig kommer Echa att överlämna yttrandena till kommissionen.

Om kommissionen bedömer att Europeiska kemikaliemyndighetens förslag uppfyller förordningens villkor för beslut om begränsningar ska kommissionen utarbeta ett eget förslag inom tre månader och lägga fram det i den föreskrivande kommittén för omröstning. Regeringen kommer då att ta ställning till kommissionens förslag.

Anf. 37 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Ett totalförbud mot bly i all ammunition förbereds just nu av Echa. Syftet med förbudet är att minska förekomsten av bly i miljön. Sverige har dock redan ett bra förbud när det gäller det här. Det har tidigare utretts noggrant och på vetenskaplig grund.

Om ett totalbud träder i kraft kommer det att få förödande konsekvenser, inte bara för Sveriges jägare och skyttar utan säkerligen också för flera yrkesgrupper som använder blyammunition. Vi ska inte glömma våra viktiga eftersöksjägare, som behöver avliva djur med omedelbar verkan. När man jagar ska man göra det utan onödigt lidande för villebrådet. Det är god jaktetik. Då behövs ammunition som resulterar i ögonblicklig död.

Echa har nu gällande jakt föreslagit ett totalförbud mot blyammunition, och när det gäller sportskytte föreslås ett totalförbud eller användning av bly under strikta villkor. Argumenten för dessa förslag är högst intressanta, då man lägger fram att 1 miljon barn i EU riskerar att få i sig bly varje år från viltköttkonsumtion samt att bly kan spridas i miljön på skjutbanor och orsaka skada på jorden och grundvattnet.

Det här är rent ologiska argument. Det är inget snack om saken att bly är ett farligt ämne. Men man måste ha kunskap i ryggen när man diskuterar frågan, fru talman, och här har regeringen hittills inte briljerat.

Detta ligger nu som sagt för beredning hos två kommittéer innan det ska föreslås till EU-kommissionen den 1 juni 2022. Det är oerhört viktigt att redan nu föra fram Sveriges ståndpunkt och se till att vi har kunskaps-

baserade och hållbara argument från Sveriges sida. Det är viktigt att i ett tidigt skede sätta ned foten i EU. Det borde ha gjorts mycket tidigare, i synnerhet med tanke på att vi genom åren sett andra exempel på att Sverige intagit en mer avvaktande position och blivit överkört därför att det har blivit för sent.

Fru talman! Jag tycker också att det är en mycket relevant fråga att ställa till miljöministern om det är regeringen eller riksdagen som ska bestämma i denna fråga. Min uppfattning är att det är riksdagen som ska bestämma i denna fråga, och där har vi redan en tydlig linje att hålla.

I grund och botten handlar detta om att underlätta för Jakt- och sport-skyttesverige genom att bevara Sveriges blyförbud och inte uppmuntra till ett genomförande av det förslag som ligger hos Echa i dag.

Om det nu är så att regeringen anser att metalliskt bly är ett problem vill jag ställa frågan om man ska ta upp alla blyledningar och blyisolerade kablar som finns i marken i dag. Eller är bly farligt i kulform men inte i rörform?

Om vi ska gå in på den kunskapsbaserade delen undrar jag om miljöministern vet hur mycket bly som hamnar i skogen och stannar kvar där på grund av jakt. Hur många kulor tror ministern att det handlar om? En kula per kvadratmeter? Tio? Detta givetvis i förhållande till hur stort Sverige är. Det är också en relevant fråga att ställa till miljöministern. Vet miljöministern hur stort Sverige är?

Anf. 38 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÅLL (S):

Fru talman! Jag tackar Marlène Lund Kopparklint för interpellationen. Jag hör att det finns ett mycket starkt engagemang i den här frågan.

Det är ju så att Reach, som det handlar om här, är ett harmoniserande regelverk som är direkt tillämpligt i alla EU:s medlemsstater. Det övergripande syftet med den så kallade Reachförordningen är att garantera en hög skyddsnivå för människors hälsa och för miljön men också att ämnen kan cirkulera fritt på den inre marknaden samtidigt som konkurrenskraft och innovation förbättras. I princip alla ämnen omfattas av Reachförordningen.

Det är också så att det finns mycket små eller inga möjligheter för medlemsstaterna att införa nationella förbud i den här frågan. Reach har två nivåer av harmoniserande verkan av villkoren för utsläppande på marknaden och användning av ämnen: nästan helt harmoniserat och fullständigt harmoniserat. Ämnen som är begränsade i Reach är fullständigt harmoniserade, vilket innebär att medlemsstaterna inte kan införa nationella regler om dessa ämnen.

I och med att vissa användningar av bly redan är begränsade i Reach råder i detta fall fullständig harmonisering. Jag tror att det är viktigt för den fortsatta debatten i Sverige i den här frågan att vi har klart för oss vilket rörelseutrymme vi egentligen har.

Precis som interpellanten lyfter fram ligger den här frågan nu hos två vetenskapliga kommittéer. Det är en otroligt omfattande vetenskapligt underbyggd process som har lett fram till att man nu lägger fram det här förslaget.

Jag är helt övertygad om att vi i den här kammaren är överens om att bly är extremt giftigt även vid extremt låga koncentrationer. Bly har också den speciella egenskapen att det inte har varit möjligt att hitta en lägsta

tröskel för effekter. Därför antas det att varenda molekyl som människor eller djur utsätts för kan ge skadliga effekter. Därmed måste man säga att bly med råge uppfyller kriterierna i Reach för att betraktas som ett ämne som inger särskild oro. Det är ju så det är.

Samtidigt ålägger vi dem att visa att det finns alternativ tillgängliga på EU-marknaden. I fallet med blyammunition i våtmark var det Echa som tog fram underlaget. De kunde visa att risken för till exempel sjöfågel är fullständigt oacceptabel. De kunde visa i det underlag de lagt fram att förbudet är samhällsekonomiskt motiverat. De gjorde också en mycket ordentlig genomgång av tillgången på alternativ och visade att det finns alternativ som är tillgängliga på EU-marknaden.

De föreslagna begränsningarna inskränker inte möjligheten till jakt, varken geografiskt eller när det handlar om vilket viltbråd som får jagas. Det som begränsas är möjligheten att använda ammunition som innehåller bly.

Anf. 39 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Nu visar det sig att miljöministern faktiskt har fel, för det finns handlingsutrymme att agera i den här frågan. Jag anser också att ministern inte är riktigt påläst när det gäller tillförlitliga alternativ, men det talade jag om i mitt förra inlägg.

Det jag tycker är viktigt nu är att jag inte får svar på de frågor som jag har ställt. Jag fick inget svar på om miljöministern visste hur stort Sverige är, och det är anmärkningsvärt i sig. Jag kan berätta att Sveriges yta är 445 000 kvadratkilometer. Och hur många kulor tror ministern att det handlar om? En överslagsräkning ger vid handen att det är cirka en kula per miljon kvadratmeter som stannar i skogen när det handlar om jakt och sportskytte.

I en debatt vid nästan samma tidpunkt förra året anförde den dåvarande miljöministern nästan samma argument som vår nya miljöminister. Det verkar ha varit regeringens strategi i blyfrågan att använda EU för att få igenom restriktioner som det inte hade varit möjligt att få majoritet för i riksdagen. Det framgick också att regeringen inte hade något vetenskapligt stöd för sin linje att den nuvarande svenska regleringen är otillräcklig. Annars hade det varit enkelt att svara på de frågor som jag då ställde och som jag nu ställer till regeringen i den här debatten.

Jag måste säga att det är en väldigt märklig argumentation från regeringens sida, både då och nu. Både Miljöpartiet och Socialdemokraterna har aktivt drivit en linje i EU som handlar om att utöka förbudet mot användning av blyammunition och därmed sätta käppar i hjulen för Jakt- och sportskyttesverige. Sveriges linje har, med stor majoritet, varit att inte utvidga detta förbud. Det är också den linje som regeringen tvingades följa vid den senaste omröstningen i ministerrådet.

Det är absolut inte bra när regeringen först driver en viss linje i de samtal och överläggningar som förs i EU och sedan tvingas ändra sig. Regeringen borde självklart ha stämt av med riksdagen tidigare, men det gjorde man inte. Man borde ha rättat sig efter riksdagens vilja när det gäller vilken linje man skulle driva i samtalen med EU.

Man överlämnar all makt i dessa ärenden till Reach. Det är helt orimligt, oavsett när dessa beslut fattats. Man borde värna Sveriges jakt och sportskytte.

Trots att Sverige i dag har ett fungerande system med rimliga restriktioner för våra våtmarker är det uppenbart att regeringen nu driver andra linjer i EU, i hopp om att de hårdare reglerna sedan ska tvinga Sverige att skärpa kraven ytterligare. Jag häpnar också över den okunskap som faktiskt ligger till grund när man säger att det inte finns något handlingsutrymme. Jag skulle ändå se positivt på den här frågan för Jakt- och sport-skyttesveriges del om det hade funnits en vilja.

Kommissionen har öppnat för att medlemsländer ska kunna ha nationella definitioner av vad som är våtmark. Då är ju frågan avgjord, eftersom Sverige redan i dag har ett förbud mot blyhagel vid jakt i våtmarker eller över grunda delar av öppet hav för att minska förekomsten av bly i miljön. Här måste väl ändå ministern förstå att man faktiskt kan agera.

Anf. 40 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Marlène Lund Kopparklint, för inlägget! Det är uppenbart att vi har diametralt olika uppfattningar i detta.

Vår absoluta ståndpunkt och bild är den jag precis har redogjort för, kopplat till Reachförordningen och i det här fallet också till ett eventuellt förslag när det gäller bly och vad detta innebär för våra möjligheter att gå en annan väg. Marlène Lund Kopparklint är välkommen att träffa våra experter på det här området på departementet för att få en genomgång av detta, om det skulle underlätta.

Sedan blir jag lite häpen, ärligt talat. Vi står här och pratar om ett av de giftigaste ämnen som finns. Det är oerhört giftigt redan i låga koncentrationer. De risker som identifieras för människan är främst påverkan på hjärnans utveckling hos foster och barn i till exempel jägarfamiljer. Det finns flera studier som påvisar att ammunitionen splittras och sprids i djuret och att gängse rekommendationer för att avlägsna kött från kulhålet inte räcker för att avlägsna blyföreningarna. Barnen kommer alltså att få i sig bly via navelsträngen när de äter förorenat viltkött.

Echa har uppskattat att det finns drygt 1 miljon barn i åldrarna 0–7 år i jägarfamiljer i EU som därmed är i riskzonen. Av dessa riskerar cirka 7 000 per år att drabbas av nedsatt IQ på grund av särskilt stort intag av bly. Den samhällsekonomiska förlusten av denna nedsättning har skattats till runt 70 miljoner euro. Därutöver har man skattat att cirka 1 150 vuxna årligen riskerar att drabbas av kronisk njursjukdom, till en samhällsekonomisk förlust av mellan 7,5 till 75 miljoner euro.

Riskerna i miljön består, liksom i fallet med användning av blyhagel i våtmark, i att fåglar kan förgiftas när de misstar blyhagel för mat eller småsten. Vid jakt med kulor finns en risk för att rovfåglar kan förgiftas när de äter kontaminerade bytesdjur.

För sportskyttar, som vi ju pratar om här, identifieras en hälsorisk med att skyttarna kan inandas blydamm under skyttet. Vid sportskytte finns också en risk för att bly kan läcka från marken och förorena dricksvattenkällor och livsmedel.

Då kan man ställa sig frågan: Finns det då inget bättre alternativ än blyammunition? Och svaret är ja – det finns bättre alternativ. Det finns ju fullgoda alternativ.

Det kommer att vara fortsatt möjligt att utöva såväl jakt som sportskytte med alternativ till blyammunition som stål, koppar eller mässing.

Alternativen är tillgängliga. De är tekniskt genomförbara, och de innebär en lägre risk för människors hälsa och miljö.

Stålammunition kostar dessutom ungefär lika mycket som blyammunition, och när efterfrågan på alternativen ökar kommer priset på dessa att sänkas, då också de fasta kostnaderna fördelas på ett större antal varor.

Jag har svårt att förstå detta vurmande för blyhagel och blyammunition.

Anf. 41 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Det finns nu alla möjligheter att agera annorlunda. När jag lyssnar på miljöministern blir jag också häpen. Tyvärr kan jag inte svara på alla de argument som miljöministern räknade upp, men då finns det skäl för mig att återkomma i ytterligare en debatt, så att vi kan diskutera dessa argument.

Det vi talar om här är att värna Jakt- och sportskottesverige. Vi är överens om att bly är ett farligt ämne, men man måste också ha fakta i ryggen när man diskuterar detta. Det har vi i Sverige haft när vi tog fram det blyförbud som tidigare har utretts noggrant på vetenskaplig grund. Där har man kommit fram till att just detta är vad som är motiverat i riktiga våtmarker. Det är bra och välmotiverat utifrån ett miljöperspektiv också. Det är detta vi ska värna om, och det är detta vi diskuterar.

Vi ska inte införa ytterligare restriktioner som sätter käppar i hjulen när det inte finns adekvata exempel som visar varför man ska göra detta. Det är här våra meningar skiljer sig åt. Det finns inga tydliga och adekvata argument för att man ska utsträcka dessa restriktioner i Sverige.

Nu finns det utrymme att arbeta för att Sverige ska få ett undantag med hänvisning till att vi redan i dag har välavvägda restriktioner. Nu är det upp till bevis för regeringen att faktiskt göra som riksdagen har sagt och tala om att vi inte vill ha dessa utökade restriktioner från EU utan att det redan fungerar bra i Sverige som det är.

Anf. 42 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för inlägget, och jag tar på intet sätt miste på det engagemang som finns. Jag är också övertygad om att vi kommer att debattera frågan vidare.

Jag har utvecklat, tycker jag, argumenten avseende det handlingsutrymme som vi har som land i relation till denna fråga. Jag har också beskrivit att det finns en mycket stark vetenskaplig grund bakom det förslag som nu ligger på bordet.

Faktum är att det uppskattas att det varje år sprids omkring 100 000 ton bly i miljön inom EU till följd av användningen inom jakt, sportskytte och fiskeverksamhet. Det är 79 procent från sportskottet, 14 procent från jakten och 7 procent från fiskeverksamheten. Jag tycker att det finns all anledning att ta de studier som finns om skadeverkningarna på största allvar. Jag tycker ärligt talat också att man, när det finns fullgoda alternativ, ska ställa om till det. Det föreslås också ett antal övergångstider i det förslag som nu ligger på bordet. De är väldigt generösa för att man ska ha en möjlighet att ställa om till annan ammunition på ett bra sätt.

Jag stannar där och ser fram emot fortsatt debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 43 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Ulrik Bergman har frågat civilministern vilken bedömning statsrådet och regeringen gör om det framtida investeringsbehovet för vatten- och avloppsneten de kommande 20 åren. Vidare har Ulrik Bergman frågat om statsrådet avser att införa några investeringsstöd, genom exempelvis riktade statsbidrag, för att säkerställa att vatten- och avloppstjänster kommer att fungera framöver. Ulrik Bergman har också frågat om statsrådet avser att göra det möjligt för verksamheten att bedrivas med vinst, för att fondera medel till framtida investeringsbehov.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har ingen anledning att ifrågasätta den bedömning som Svenskt Vatten gör, det vill säga att det finns ett omfattande investeringsbehov i kommunalt va och att investeringarna i den befintliga va-infrastrukturen kan behöva ökas för att säkerställa funktionen för vatten- och avloppstjänster. Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är det kommunens skyldighet att ordna vatten och avlopp i ett större sammanhang. Regeringen avser inte att se över lagstiftningen i detta avseende.

Det finns dock ett antal omständigheter, till exempel minskande befolkningsunderlag och arbetskraftsbrist i vissa kommuner samt klimatförändringar, som kan försvåra nödvändigt underhåll i va. Eftersom tillgång till vattentjänster är ett primärbehov och en förutsättning för en tillfredsställande levnadsstandard följer regeringen frågan.

Enligt Svenskt Vatten är kommunernas kostnader för vattenförsörjning och avloppshantering cirka 20 miljarder kronor per år. Det utgör 3 procent av kostnaden för kommunernas obligatoriska verksamhet för 2018. Kommuner har rätt att ta ut avgifter för att finansiera vatten och avlopp. Under vissa villkor får medel till framtida investeringsbehov avsättas till en fond i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster. Regeringen avser inte att se över lagstiftningen i detta avseende.

För att förbättra kommunsektorns långsiktiga förutsättningar har regeringen gjort betydande satsningar. Det generella statsbidraget till kommuner och regioner har förstärkts permanent med 32,5 miljarder sedan år 2014.

Anf. 44 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Strandhäll! Bakgrunden till mina frågor är det faktum att vi nu börjar se slutet av den ekonomiska livslängden på de va-nät som etablerades på 60- och 70-talet.

Att ha fungerande va-system är en av de stora samhällsfunktioner som har stor betydelse för folkhälsa men även för vår miljö. Det är en av de viktiga faktorer som skapar god tillgång till vatten som är ett grundläggande livsmedel samt tillhandahåller en god hantering av avlopp, som hindrar att grundvattnet förstörs och att sjukdomar sprids som kan äventyra folkhälsan, särskilt med beaktande av tätbefolkade områden.

Jag lyfter i min interpellation fram att det är väsentliga kostnader som anläggningsägarna, främst kommuner och kommunägda bolag, nu ställs inför. Regelverket är så utformat att va-tjänsterna inte får gå med vinst i

de taxor som fastställs. Detta gör det ännu svårare att hantera att ackumulerat underhållsbehov.

Branschorganet Svenskt Vatten har beräknat att det rör sig om i storleksordningen 23 miljarder kronor de närmaste 20 åren. Det kommer att innebära en betydande ansträngning såväl arbetsmässigt som ekonomiskt för anläggningsägarna. Vi har även ett nytt dricksvattendirektiv inom EU som måste genomföras i svensk rätt. Fokus är där att föra in ett mer riskbaserat synsätt för att säkerställa en god tillgång till dricksvatten av god kvalitet.

Sett i detta perspektiv är det därför viktigt att vi har en nationell strategi för att kunna hantera investeringarna i va-näten så att dricksvattenkvaliteten upprätthålls och i vissa fall förbättras. Särskilda investeringsstöd skulle kunna vara ett sätt att bidra till att omställningen inte tappar fart och att vi får en god framdrift i att förnya de nuvarande va-systemen.

Många kommuner har drabbats hårt av minskande befolkningstal och därmed avgiftskollektiv, vilket i slutändan riskerar att fördröja nödvändiga investeringar. Detta faktum riskerar att tvinga fram chockhöjningar av tarifferna.

Läckande va-nät skapar också negativ miljöpåverkan. Det riskerar att skada grundvattnets kvalitet och därmed också människors och djurs hälsa. Vi har alla sett hur haven förorenas. Sverige har i många avseenden varit ett föregångsland i att ta ansvar för vattenmiljön. Om vi inte har va-system som hanterar dessa utsläpp på ett ansvarsfullt sätt riskeras sjöar, vattendrag och havens status. Övergödning, läkemedelsrester och plaster är sådant som vi kanske kommer att se mer av i våra hav och sjöar.

Hur ser ministern på det faktum att vi nu riskerar att tappa fart och den framskjutna positionen som ett land som tar ansvar för vatten och avlopp?

Anf. 45 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag kan bara understryka att även den här interpellationen känns väldigt angelägen och aktuell. Jag sa också i mitt svar från regeringen att vi inte kommer att se över lagstiftningen i ett par olika avseenden men att även vi kan se de bekymmer som interpellanten målar upp i sin interpellation och i det inlägg han gör nu. Vi följer alltså frågan och är fullständigt överens om allvaret.

Vattentjänster är ett primärbehov och en förutsättning för en tillfredsställande levnadsstandard, och det läckage som vi ser i dag på grund av eftersatt underhåll kan påverka miljön och grundvattnet och bidra till andra problem. Detta lyfter även interpellanten upp.

Det finns inte någon anledning att ifrågasätta den siffra som kommer från Svenskt Vatten, men vad jag har förstått när vi har borrhettat oss lite grann i det här är att dessa 23 miljarder omfattar det totala behovet av investeringar inom hela va-sektorn. Sedan finns det ett uppskattat behov av en ökning när det gäller just va-nätets underhåll.

Jag vill som sagt inte på något sätt förminska andra problem som handlar om att man måste göra investeringar på lång sikt, men när det handlar om va-nätets underhåll har jag förstått att ökningen som krävs är ungefär 2,7 miljarder kronor per år. Det är en ökning från 4,1 miljarder per år som nu avsätts för va-nätets underhåll till 6,8 miljarder, vilket kanske gör det lite mer greppbart.

I dessa 23 miljarder ingår utöver underhållet åtgärder som handlar om bland annat befolkningsökningen och urbaniseringen med utbyggnad av nya bostäder. Det är också en stor post för det kommande va-investeringsbehovet. Jag bor själv i en fastighet som har eget vatten och avlopp, till skillnad mot 90 procent av övriga svenska folket, så även där finns ett behov som behöver tillgodoses på olika sätt.

Ett problem med va-underhållet som kommunutredningen lyfte fram och som interpellanten också påpekar är att mindre kommuner har svårt att skaffa den kapacitet och kompetens som krävs för att driva den här typen av stora investeringsprojekt. Det finns också ett personalförsljningsproblem i detta. Enligt Svenskt Vatten krävs det ett underlag på ungefär 50 000 invånare för att kunna driva va-verksamhet långsiktigt och strategiskt.

Precis som interpellanten säger har vi ledningsnät som byggdes på 50-, 60- och 70-talen, och de närmar sig nu sin livslängd. Samtidigt är det här kommunernas ansvar, och de har också fått stora tillskott i form av generella statsbidrag. Jag ska komma in på några fler sådana punkter senare och utveckla resonemanget.

Anf. 46 ULRİK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

En annan fråga som jag lyfter är det faktum att va-taxorna i stort ska gå plus minus noll. Detta ställer man sig frågande till om man ser på näten utifrån ett livscykelperspektiv.

Att ersätta ett stort nät som byggts på relativt kort tid med stora ansträngningar riskerar nu att bli en hämsko för berörda kommuner. Varför inte tillåta en fondering av överskott på samma sätt som till exempel en bostadsrättsförening gör för stambyte? Det borde göra situationen lite mindre dramatisk. Den ansvarsbild som kommunerna hade när näten byggdes har successivt svällt, ska man komma ihåg, och det finns ett investeringsbehov i skolor och äldreomsorg som växer och konkurrerar om investeringsmedlen. Ska kommunerna tvingas välja mellan rent vatten samt ansvarsfull avloppshantering och bygget av en ny skola?

Det finns i 30 § lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) ett utrymme för fondering för nyinvesteringar om

1. det finns en fastställd investeringsplan
2. avsättningen avser en bestämd åtgärd
3. åtgärden och de beräknade kostnaderna för den redovisas i planen
4. det av planen framgår när de avsatta medlen är avsedda att tas i anspråk
5. planen innehåller de upplysningar som i övrigt behövs för att bedöma behovet av avsättningens storlek.

Vad vill jag säga med det här? Jo, i förarbetena sägs att det som avses är ”specificerade investeringsbehov under den närmast följande femårsperioden”. Problemet är att det väldigt omfattande investeringsbehov som föreligger sträcker sig längre än så, och det här kan även vara svårt att precisera långt i förväg.

Låt oss anta att landets anläggningsägare vill byta ut två decenniers samlade investeringar på fem år, som lagen är konstruerad. Då borde det leda till chockhöjningar av avgifterna. Som statsrådet var inne på är det inte heller rent praktiskt rimligt att man kan göra detta inom fem år, utan det är ett arbete som borde ta länge tid än så. Hur tänker statsrådet att detta kan lösas? Finns det i så fall en plan?

Dessa avsättningar borde kanske ha gjorts under nätens livscykel för realisering under 15–20 år, men det har man alltså inte tillåtit att göra under rådande regelverk. Det var den S-ledda regeringen Persson som lade fram gällande lagstiftning som ter sig alltmer daterad och inte adresserar de utmaningar som vi nu har både i form av anläggningar vars livslängd håller på att ta slut och anläggningar som inte klarar stora nederbörds-mängder utifrån klimatförändringarna.

Vore det inte bra om ett visst överskott tillåts så att man uteslutande kan använda det i anläggningens reinvestering och att det kan ianspråkta över en längre tidsperiod än fem år?

Anf. 47 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det är korrekt som interpellanten säger: Med det regelverk som finns i dag kring fondering handlar det i så fall om framtida nyinvesteringar, om det finns en fastställd investeringsplan eller om det avser en bestämd åtgärd. Det gäller i dag inte för ospecificerat underhållsarbete. Däremot är det så att eftersom va-nätens renoveringsbehov är eftersatt och Svenskt Vatten menar att förnysetakten behöver öka redan nu finns det formellt sett inga hinder för att öka va-taxan för att finansiera ett löpande underhåll och investeringar för underhållet.

Det som jag tyckte var ganska slående när jag satte mig in mer i frågan är hur kommunernas planering för underhåll av de här ledningsnäten ser ut. Man kan konstatera att det är en väldigt låg andel av kommunerna som ens har en förnyelseplan. Endast 15 procent av de kommuner som deltog i Svenskt Vattens undersökning har en tidsplan för förnyelse av ledningsnäten utifrån ett utrett behov.

Att det bör finnas en långsiktig planering är vi väl helt överens om. Men om man ska prata om hur akut problemet egentligen är att va-näten inte underhålls i dag så uppvisar inte ledningsnäten någon försämrad status de senaste åren, enligt Svenskt Vatten. Antalet leveransbrott av dricksvatten och det uppskattade utläckaget ligger också på en hyfsat konstant nivå. Svenskt Vatten menar ändå att förnysetakten på ledningsnäten är oroväckande låg och att den skulle behöva öka något. Att det bör finnas en planering för det här bör kanske bli något som uppmärksammas mer i kommunerna runt om i Sverige.

Interpellanten har också frågat mig om det finns några andra finansieringsmöjligheter och någon planering utöver att regeringen följer frågan. Där kan jag vara helt ärlig och säga att det gör det inte direkt i dag. Vi har alltså gjort ganska stora höjningar av det generella statsbidraget till kommunerna. Samtidigt är det helt korrekt som Ulrik Bergman säger att det är mycket som ska konkurrera om det utrymmet. Vi vet att behoven är stora när det gäller många olika satsningar runt om i våra kommuner.

Däremot finns det en möjlighet för regionerna att söka medel från de europeiska regionala utvecklingsfonderna för att kunna bidra till finansiering av va-verksamheter. Detta är någonting som till och med står uttryckt

som ett exempel på vad man kan söka fonderna för. Det har man inte prioriterat, vilket är ett medskick vi kanske borde göra på lite olika sätt. Det finns alltså andra finansieringsmöjligheter, men man har valt att inte prioritera dem.

Anf. 48 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack för svaren från Annika Strandhäll!

Jag vill ändå avslutningsvis lyfta exemplet Gävle i somras, där stora nederbördsmängder på kort tid fick en stadsdel att svämma över. Det blev väldigt omfattande skador på byggnader, och många fastighetsägare kommer inte att få husen reparerade förrän till kommande midsommar. Det visar att vi måste ta problemställningen på mycket stort allvar och se till att anläggningsägarna ges bättre förutsättningar att lösa framtidsutmaningen på ett klokt sätt.

Vi har sett att elnäten behöver förstärkas. Det handlar om klimatomställningen och i denna fråga om va-näten. Allt detta sammantaget har bäring på den civila beredskapen inför större kriser. Jag lyfter det här nu därför att det är hög tid att regeringen tar detta på allvar.

Avslutningsvis konstaterar jag att vatten är ett livsviktigt livsmedel som vi ska vårda väl för nu levande men även för framtida generationer. Det krävs en väldigt stor långsiktighet i denna viktiga samhällsfråga.

Anf. 49 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, ledamoten, för inlägget! Vi är nog som sagt väldigt överens om att det här är ett område som inte bör få bli eftersatt. Vi har en situation nu där dessa ledningsnät har nått sin tekniska livslängd, höll jag på att säga.

Från regeringens sida följer vi absolut frågan och tar den på allvar. Jag uppskattar mycket att man lyfter det allvar som vi ser i och med den klimatpåverkan detta har och den påverkan som klimatkrisen redan i dag har på Sverige. Gävle är ett tydligt sådant exempel.

Det är klart att vi i takt med detta behöver klimatsäkra Sverige inom ett antal olika områden. Nu pratade vi om skyfall. Vi har också sett värmeböljor som har lett till att äldre har dött och så vidare. Vi har även haft bränder. Vi kommer alltså att på många olika områden både tvingas ompröva vår politik och hitta nya politiska lösningar för de nya behov som uppstår.

Jag tackar för en bra debatt i en, som jag tyckte, ganska tekniskt komplicerad fråga. Jag har verkligen haft anledning att sätta mig in i den på djupet, och jag ser fram emot fortsatt diskussion.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2021/22:229 om dumpade gifttunnor

Anf. 50 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att verka för att de dumpade gifttunnorna tas upp ur Östersjön samt vilka regeringsuppdrag jag är beredd att ge till ansvariga myndigheter för att ta upp och identifiera

gifttunnorna. Vidare har Lars Beckman frågat mig om regeringen i regleringsbrev har instruerat ansvariga myndigheter att påbörja arbetet med att ta upp de identifierade gifttunnorna inför 2022. Slutligen har Lars Beckman frågat mig vad regeringen bedömer att det kommer att kosta att ta upp gifttunnorna och vilken budget som regeringen har avsatt för detta 2022.

Sanering av miljögifter både på land och till havs har under flera år varit en prioriterad fråga för regeringen, och stora satsningar har gjorts för att öka takten i saneringsarbetet. Saneringsanslaget har aldrig varit så stort som det är i dag. För 2021 uppgår saneringsanslaget till över 1,1 miljarder kronor.

Saneringsanslaget och de statliga bidragen finns till för att mycket förorenade områden ska bli sanerade om det inte finns någon som kan hållas ansvarig för kostnaderna. Jag vill dock betona att det i första hand är den som bedrivit verksamheten och orsakat föroreningen som ska betala när ett förorenat område behöver åtgärdas. I vissa fall kan det också vara fastighetsägaren som ska betala, och ibland kan ansvaret delas.

Det finns tyvärr över 1 100 förorenade områden runt om i Sverige som utgör en mycket stor risk för människors hälsa och miljö, det vill säga riskklass 1. Detta är alltså samma riskklass som de dumpade gifttunnorna. Därutöver vet vi inte hur många förorenade sedimentområden som finns i Sveriges hav och vatten. Regeringen har därför gett flera myndigheter i uppdrag att under tidsperioden 2019–2023 arbeta för bättre kunskap om förorenade sediment. Detta förväntas också kunna bidra till bättre kunskap om föroreningssituationen i Östersjön samt vad gäller de dumpade gifttunnorna.

En grundprincip är att de förorenade områden som utgör störst risk för människors hälsa och miljö måste åtgärdas först. Naturvårdsverket har därför tagit fram en nationell plan för fördelning av statliga medel för att se till att efterbehandlingsåtgärder genomförs vid de mest prioriterade områdena och för att anslaget ska kunna användas så effektivt som möjligt. Det finns andra förorenade områden i Sverige och inom länet som prioriteras högre än tunnorna utifrån risk för människors hälsa och miljö.

Jag vill i detta sammanhang också klargöra att undersökningar måste genomföras innan det kan bli tal om när eller hur gifttunnorna ska åtgärdas. Allt annat vore oansvarigt. Innan undersökningarna är gjorda går det inte heller att uppskatta kostnaden för åtgärden. Länsstyrelsen i Västernorrlands län arbetar för att undersökningar ska komma till stånd.

Anf. 51 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Som alla vet har vi haft en socialdemokratiskt ledd regering sedan 2014, även om den har återuppstått i olika skepnader.

Det regeringen har gjort på miljöområdet är tyvärr mest symbolpolitik. Man pratar plastpåsar. Vi har fått en skatt på plastpåsar, vilket gör att svenska hushåll nu inte kan bära hem sin mat i de miljövänliga plastpåsar. I stället bär de hem den i papperspåsar och köper kinesiska plastpåsar som de använder för sina sopor. Man har subventionerat elcyklar, vilket var en miljardrullning, och man har ägnat sig åt att försöka förbjuda sugrör.

Men, fru talman, 23 000 gifttunnor som innehåller tio ton kvicksilver har den här regeringen tyvärr negligerat. Nu har vi ett nytt statsråd på plats – ett nytt statsråd som skulle kunna se det otäcka i att varje sekund som

den här debatten pågår vittrar 23 000 betongtunnor, som ingen vet var de är, sönder. Det är det enda vi vet: Vi vet att det ligger 23 000 dumpade gifttunnor någonstans mellan Sundsvall och Gotland som innehåller tio ton kvicksilver – ett av de absolut värsta gifter som finns, fru talman!

Detta är naturligtvis uppmärksammat i Västernorrland. Den utredning som statsrådet pratar om har pågått i ett tjugotal år.

För ett år sedan, den 5 januari 2021, gjorde Svealands Kustvattenvårdsförbund en skrivelse, en framställan, till Sveriges regering där man skriver just om de 23 000 tunnorna. Man beskriver problemet, och man beskriver gifttunnorna. Man skriver: Det aktuella området är så geografiskt stort och konsekvenserna vid en utlösande faktor så stora att Svealands Kustvattenvårdsförbund därför vädjar om att lyfta detta ärende högre upp på agendan innan katastrofen är ett faktum. Innan katastrofen är ett faktum, skriver alltså Svealands Kustvattenvårdsförbund.

Jag häpnar lite grann över svaret, fru talman. Jag häpnar över det ointresse som finns av att tio ton kvicksilver ligger i Östersjön, något som många myndigheter, privatpersoner och andra varnar för kan vara Östersjöns största miljökatastrof.

Fru talman! Det är rätt många som inte har utomhusbadkar, som jag har läst att statsrådet har. Det är många som vill bada i rent vatten i Östersjön. Det är många som vill fiska och kunna äta giftfri fisk. Därför skulle jag gärna vilja fråga statsrådet, även om jag har hört svaret: Är inte statsrådet orolig för det som Svealands Kustvattenvårdsförbund kallar en eventuell katastrof? Det är ett ganska starkt ord, men det är också ett av de absolut giftigaste ämnena som ligger dumpat någonstans mellan Sundsvall och Gotland. Tyvärr vet vi inte var.

Det borde vara varje anständig regerings skyldighet att se till att få bort gifter ur Östersjön. För vad är alternativkostnaden om tio ton kvicksilver läcker ut i Östersjön?

Anf. 52 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Lars Beckman, för ditt engagemang i denna fråga och naturligtvis också för en viktig interpellation!

Västernorrlands län har en omfattande industrihistoria och därmed också många förorenade områden. När det gäller kvicksilverutsläpp i Sundsvall finns det uppgifter om att mellan 45 och 130 ton kvicksilver historiskt har släppts ut i Sundsvallsbukten via fabrikers avloppsrör, detta innan det fanns någon miljölagstiftning som reglerade utsläppen.

Av de 1 100 förorenade områden i Sverige som utgör störst risk finns cirka 100 i Västernorrlands och Gävleborgs län. Västernorrlands län har också valt att skapa en separat lista för förorenade sedimentområden, och där framgår det att det finns andra förorenade områden och sediment som prioriteras högre än gifttunnorna. Tycker ledamoten verkligen att gifttunnorna då ska prioriteras även om det finns andra områden som bedöms utgöra större risk? Jag tycker att det är någonting som expertmyndigheterna ska avgöra.

Det finns ungefär 26 000 riskklassade förorenade områden över hela Sverige. Av dem utgör som sagt cirka 1 100 en mycket stor risk för mänskliga och miljö, så kallad riskklass 1. Ännu har vi inte tillräckligt med kunskap om hur det ser ut i hav och vatten ur ett nationellt perspektiv. Samtidigt är det myndigheterna som måste avgöra vilka av dessa som är

mest prioriterade att åtgärda och i vilken ordning i förhållande till den risk som finns som detta ska göras. Därför är det först efter undersökningar som länsstyrelsen kan bedöma vilka eventuella åtgärder som kan bli aktuella.

När det gäller de tunnor vi diskuterar i dag finns det bilder från havsbotten som visar att de är i dåligt skick. Länsstyrelsen placerar som sagt den här föroreningen i den högsta riskklassen och konstaterar att den kan innebära mycket stor risk. Samtidigt har man inte uppmätt särskilt höga kvicksilverhalter i dumpningsområdet. Men det finns också andra källor runt Sundsvallsbukten som har släppt ut kvicksilver. Halterna är till exempel fyra gånger högre när man kommer längre in i Sundsvallsbukten. Enligt studier rör dessa utsläpp också betydligt mer kvicksilver än vad som beräknas finnas i de här tunnorna.

Det finns med andra ord många andra källor och förorenade områden med miljögifter. Tunnorna är en del i detta. Det är viktigt att komma ihåg, liksom att prioriteringen och bedömningen ska göras efter nogsamma undersökningar. Till exempel skulle det kunna innebära en risk för miljön att ta upp tunnorna direkt. De kan gå sönder, och risken att man då sprider föroreningar är stor.

Det är nog egentligen inte vi som ska göra den här prioriteringen. Den ska de som är proffs på detta göra.

Anf. 53 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Man brukar säga att tomma tunnor skramlar mest. Det är möjligtvis en symbol för regeringens politik. Men de här tunnorna, fru talman, är inte tomma. De innehåller tio ton kvicksilver.

Det är precis som statsrådet säger: När man undersökte tunnorna senast hade flera av dem kraftiga rostskador, enligt Expressens artikel från 2006. Man varnade också för att betongblandningen hade börjat vittra sönder. Och så fanns det bilder – det finns det ju även i utredningar och annat, men just detta råkade vara Expressens artikel. Tunnorna, med tio ton kvicksilver, vittrar alltså sönder.

Det var naturligtvis därför som Svealands Kustvattenvårdsförbund gjorde denna framställning till den tidigare, socialdemokratiskt ledda regeringen den 5 januari förra året.

Nu, fru talman, är säkert väldigt många nyfikna på vad regeringen har svarat Svealands Kustvattenvårdsförbund, som varnar för en katastrof som kan vara ett faktum om dessa gifttunnor börjar läcka. Jo, fru talman, åtminstone fram till för en timme sedan hade regeringen inte svarat alls. Det har inte kommit ett livstecken från regeringen, förutom att man bekräftar att man har mottagit begäran. Sedan har det inte hänt någonting på över ett år.

Det brukar ju heta ibland om den här regeringen att man såg det inte komma. I den här frågan, fru talman, om 23 000 gifttunnor innehållande tio ton kvicksilver har vi verkligen sett det komma.

Länsstyrelsens ansvariga tjänstemän pratar om att det kan upplevas som ett moment 22 med svårigheter hela tiden när det gäller ansvarsförhållandena. Även om det kanske inte framgick av min fråga eller av statsrådets svar gjorde ju företagen inget fel. Man hade myndigheternas tillåtelse. Det var tyvärr på det här sättet man gjorde på den tiden. Då kan man ägna tiden åt att försöka peka finger och fråga vem som ska betala, eller så

kan man ta ansvar för att vi antingen måste täcka över gifttunnorna eller ta upp dem. Men vi kan inte med berätt mod låta betongtunnor med tio ton kvicksilver vittra sönder. Det är naturligtvis därför som även Svealands Kustvattenvårdsförbund är djupt oroliga för den här eventuella kommande miljökatastrofen.

Här hade det nyutnämnda statsrådet kunnat komma med ett helt annat svar. Detta är ju samma svar som hennes företrädare har läst upp, eller ungefär i samma riktning. Det kanske är samma tjänstemän som hjälpt till att skriva svaret, vad vet jag. Men ministern hade kunnat komma med en helt annan approach här. Ministern hade kunnat säga: Jag är rädd om barnen. Jag är rädd om barnens hälsa. Vi kan inte låta barn äta giftig fisk. Vi kan inte förorena Östersjön med tio ton kvicksilver. Vi måste ta det här på allvar.

Det hade varit *ett* svar. Det här är exakt samma svar som din företrädare Per Bolund har givit – samma gamla regering, samma gamla politik. Jag beklagar det, för jag tycker att barnen, familjerna, fiskarna, ja, alla förtjänar rent vatten i Östersjön. Och det minsta man kan begära från regeringen är väl att den svarar Svealands Kustvattenvårdsförbund på deras framställan för att bekräfta att regeringen tycker att frågan är viktig.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 18 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:229 om dumpade gift-tunnor

Anf. 54 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag försöker hitta tillbaka till den känsla som vi hade innan debatten avbröts.

Vi är i en situation där det faktiskt är så, Lars Beckman, att regeringen *har* skapat bättre förutsättningar för en högre saneringstakt. Vi har bland annat avsatt särskilda medel sedan 2018 för just sanering av miljögifter i hav och vatten. I och med detta kan flera av Sveriges mest förorenade områden åtgärdas. Vi har också beslutat om uppdrag för att få bättre kunskap om förorenade sediment i Sveriges hav och vatten, och inte minst den fråga vi diskuterar i dag är något som Länsstyrelsen Västernorrland har arbetat med i flera år.

Men det är några saker som jag vill passa på att trycka på här. För det första är det naturligtvis i första hand förorenaren som ska betala. Statliga

bidrag kan bara gå till områden där det saknas någon att hålla helt eller delvis ansvarig.

Ansvarsutredningen är till för att utreda vem som bör stå för kostnaderna. Ledamoten har helt rätt i att det har varit en lång process, men det är också så att länsstyrelsen just nu befinner sig i slutskedet i arbetet med ansvarsutredningen för att ställa krav på dem som myndigheten anser är ansvariga och med att undersöka risken med tunnorna.

För det andra går det inte att ta bort gifttunnorna utan att det nödvändiga undersökningsarbetet har genomförts. Man måste ha ett bättre underlag för att till exempel bedöma om det finns risk för läckage om man plockar upp tunnorna. Just nu arbetar länsstyrelsen för att få till stånd ett undersökningsarbete vad gäller gifttunnorna. Det är en sak som är helt avgörande för att vi ska kunna bedöma vilka åtgärder som är lämpliga att vidta. Det går inte att hoppa över det här steget i arbetet.

Sammanfattningsvis: Ja, det är ett komplext ärende, och det har tagit tid, men det pågår också ett aktivt arbete i frågan.

Sedan är det också otroligt viktigt för mig att få understryka för ledamoten att vi som politiker självfallet har ett ansvar för att saneringsarbetet för att få bort det gift som finns i vårt hav och i våra vatten drivs på med full kraft, vilket det gör. Att säga att regeringen inte har gjort någonting i det här ärendet är faktiskt inte riktigt sant.

Jag uppskattar verkligen värnandet om att barn inte ska behöva utsättas för gifter, och jag välkomnar också engagemanget för att vi ska se till att få en miljö, inte bara i hav och vatten utan generellt sett, som innebär att vi kan lämna över en planet till våra barn som är hållbar och en hållbar framtid.

Anf. 55 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Regeringens engagemang i den här frågan har varit så litet att man inte har svarat på den framställan till Sveriges regering som gjordes den 5 januari 2021 från Svealands Kustvattenvårdsförbund som har som slogan: För renare vatten längs Svealands kust. Man gjorde en framställan till Sveriges regering den 5 januari 2021 där man skrev: Det aktuella området är så geografiskt stort och konsekvenserna vid en utlösande faktor så stora att Svealands Kustvattenvårdsförbund därför vädjar om att lyfta detta ärende högre upp på agendan innan katastrofen är ett faktum.

Fru talman! I den här frågan kan man säga att det finns ett stort och brett engagemang från många aktörer, inte minst i mitt eget hemlän Gävleborg där många kommuner är bekymrade. Även runt Sundsvall och i Västernorrland är man bekymrad, liksom Svealands Kustvattenvårdsförbund med alla kommuner. Den enda som inte verkar vara bekymrad och engagerad är regeringen. Att inte svara på en framställan till Sveriges regering på ett år visar på nonchalans.

I det här fallet vet vi att det finns 23 000 tunnor. Vi vet att det finns tio ton kvicksilver. Det vet vi. Vi vet att just nu i denna sekund och varje gång vi debatterar detta – vi kommer säkert att debattera många gånger till under våren – vittrar betongblandningen sönder. Allt det här är fakta. Det vet vi. Då hjälper det inte att statsrådet säger i sitt svar att man har tillsatt en utredning som ska pågå i fyra år. De här utredningarna har pågått i 20 år. Jag tycker att det vittnar om bristande intresse och engagemang att man inte har svarat på en framställan som kom för ett år sedan.

Det är bara att visa engagemanget och gå från ord till handling! Det är handlingen som räknas, fru talman, och inte fina ord här i talarstolen.

Tack för debatten!

Anf. 56 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag vill tacka Lars Beckman för hans stora engagemang i den här frågan. Det lyser verkligen igenom. Jag vet också att du har lyft frågan vid flera tillfällen.

Svaret är att det är ett komplext ärende och att det har tagit lång tid, men jag har också inför vår interpellationsdebatt i dag säkerställt att det pågår ett väldigt aktivt arbete i den här frågan. Det jag också tar med mig från den här debatten i dag är att jag naturligtvis kommer att säkerställa att man får ett svar på den här framställan. Det kommer jag att göra.

Huvudregeln, och det vet jag att Lars Beckman vet, är att statliga medel bara ska gå till sanering av områden där det saknas någon att hålla helt eller delvis ansvarig. Det har inte inkommit någon ansökan om statliga medel eftersom länsstyrelsen fortfarande arbetar – det är lång tid – med att ställa krav på dem som myndigheten anser är ansvariga.

Jag vet att ledamoten vet att det vid vissa akuta situationer där man inte kan invänta den här processen är möjligt att inleda åtgärder och sedan utkräva betalning av verksamhetsutövaren på den felandes bekostnad. Men detta är en åtgärd som bara tillsynsmyndigheten i sådana fall kan inleda. Länsstyrelsen har i det här fallet inte tagit något sådant initiativ. Jag kan inte se att det i nuläget finns någon anledning, med tanke på att jag har satt mig in i ärendet och vet att det arbetas aktivt, att föregå den processen.

Jag uppskattar engagemanget som finns i den här frågan och ser fram emot våra fortsatta debatter, och jag kommer också att se till att den här framställan får ett svar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:191 om beslut om Kallak

Anf. 57 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har frågat mig om jag avser att fatta beslut om gruvprojektet i Kallak inom en snar framtid samt om jag anser att mer underlag eller beredande åtgärder krävs, och i så fall vad, innan regeringen säger ja eller nej till en gruva i Kallak.

Fru talman! Ärendet om ansökan om bearbetningskoncession för Kallak K nr 1 innehåller ett omfattande underlag som speglar de komplexa frågeställningar som ärendet innefattar. Det är av stor vikt att regeringen bedömer sina ärenden ur alla aspekter och säkerställer att beslut tas så snabbt som möjligt efter en fullgod handläggning.

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Det handlar om arbetstillfällen, välfärd, utveckling av ny teknik för en grön omställning samt om att ta hänsyn som tillförsäkrar en god och hälsosam miljö nationellt och globalt.

Beredningen av detta ärende kommer att hanteras så snabbt och effektivt som möjligt samtidigt som rättssäkerheten inte ska eftersättas. Beredning i Regeringskansliet pågår, och jag ser fram emot att återkomma till riksdagen i frågan.

Då Lars Hjalmered, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att delta i debatten medgav förste vice talmannen att Mattias Karlsson i Luleå i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 58 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Tack, näringsministern, för svaret!

Det har nu gått 13 år sedan en ny gruva öppnades i Sverige. Samtidigt ser vi ett ökat behov av mineral både här i Sverige och i vår omvärld. Förutsättningarna för att på ett långsiktigt hållbart sätt bedriva gruvverksamhet i Sverige blir bättre och bättre, men det blir svårare att just få starta verksamheten.

I dagsläget blir Sverige alltmer beroende av viktiga mineral från andra länder. Det är länder där varken respekt för mänskliga fri- och rättigheter är välkänd eller anställningsvillkoren för gruvarbetare är rimliga. Samtidigt utvecklas det svenska näringslivet. Initiativ som Hybrit, H2 Green Steel och Northvolt visar hur svenskt näringsliv kan ta täten i omställningen till ett hållbart samhälle. Problemet är bara att det inte kommer att finnas tillräckligt med mineral för att Sverige ska kunna möta behoven.

Kallak är platsen för en järnmalmfyndighet i Jokkmokks kommun i mitt hemlän Norrbotten. Sedan 2010 har företaget Beowulf Mining utfört provborringar och provbrytningar i området. Beowulf lämnade först in sin ansökan om bearbetningskoncession för Kallakprojektet i april 2013. Sedan dess har ärendet skickats fram och tillbaka mellan Bergsstaten, Länsstyrelsen Norrbotten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och regeringen. Frågan ligger sedan 2017 för andra gången på regeringens bord.

Riksdagens konstitutionsutskott, KU, har granskat ansökan om bearbetningskoncession för Kallak. Man kom fram till att det under närmare tre år inte genomfördes några synbara handläggningsåtgärder i det regeringsärendet. Det är en försening som inte är acceptabel, enligt KU.

Mitt under KU:s granskning i november 2020 om huruvida regeringens hantering av gruvärendet varit för långsam valde Näringsdepartementet att skicka ett brev till chefen för Unescos världsarvscentrum i Paris. I detta brev bad departementet om utlåtande och rekommendationer om hur en järnmalmgruva i Kallak skulle påverka Laponias status som världsarv.

Vid en interpellationsdebatt för drygt ett år sedan, den 18 december 2020, uttryckte dåvarande näringsministern att regeringen kunde gå till beslut i ärendet efter att yttrandet från Unesco inkommit. Den 7 juni förra året erhöll Näringsdepartementet svaret från Unesco. Det har nu gått drygt ett halvår sedan svaret kom; ännu har regeringen inte fattat något beslut.

Näringsministern säger i sitt interpellationssvar att ”beredningen av detta ärende kommer att hanteras så snabbt och effektivt som möjligt, samtidigt som rättssäkerheten inte ska eftersättas. Beredning i Regeringskansliet pågår, och jag ser fram emot att återkomma till riksdagen i frågan.”

Fru talman! Detta svar gör mig orolig eftersom det är exakt så de två föregångarna på näringsministerposten har uttryckt sig när de har fått samma fråga. Frågan kvarstår alltså: Är det ministrernas avsikt att i närtid lämna ett besked gällande Kallak?

Anf. 59 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack, Mattias Karlsson, för frågan! Jag kan enkelt svara ja på din fråga. Jag tycker att vi ska vara enkla och raka i riksdagen.

Vi är mitt i slutskedet av beredningen av ärendet. Vi har gett två samiska organisationer möjlighet att yttra sig om Unescos handling från i somras. En av dem, Sametinget, bad om anstånd till första veckan i februari med att lämna sitt svar. Jag har tyckt att det är rimligt, eftersom det är ett ganska omfattande material de ska svara om. Därefter avser jag att i närtid ta ett beslut i frågan.

Ärendet har tagit väldigt lång tid. Jag tror inte att de här ärendena tar så lång tid i normala fall, fru talman. Jag tror också att det speglar frågans komplexitet lite grann. Mattias Karlsson vet också som norrbottning hur mycket känslor detta rör upp. Det handlar framför allt om en konflikt mellan två riksintressen. Det ena riksintresset är rennäringen. Som Mattias Karlsson vet är placeringen av gruvan i Kallak kontroversiell.

Beredningen har pågått under flera år. Vi ansåg det angeläget att tillfråga Unesco om deras inställning eftersom gruvan ligger i nära anslutning till området som kallas Laponia. Därför har Unesco yttrat sig. Vi tyckte också att det var rimligt att Sametinget skulle få en chans att uttala sig om det.

Mattias Karlsson tar annars upp en viktig fråga för riksdagen och för regeringens arbete: hur vi ska utvinna mer och fler mineral i Sverige i framtiden. EU har pekat på ett stort, ökat behov av att bryta mineral, inte minst för den gröna omställningen. Vi ska inte glömma att Sverige redan är en stormakt när det gäller gruvor. Till exempel kommer över 90 procent av all ny järnmalm som används i Europa från våra härliga gruvor i norra Sverige. Vi har 30 procent av zink, 30 procent av bly, 20 procent av silver och 20 procent av guld. Det är lite avrundade siffror, men däromkring ligger vår mineralhantering.

Mattias Karlsson har dock alldeles rätt. Det var länge sedan vi öppnade nya gruvor, och många av de som finns i dag öppnade vi på 1800-talet. De riskerar naturligtvis att få mindre mineral i sig. Vi måste öppna nya gruvor för att säkerställa järnmalmproduktion och nya mineral som kommer i dess spår.

En glädjande nyhet – den är också Luleåbaserad – är att LKAB tittar på att gå igenom och använda material från redan brutna gruvor. Man har enormt fina resultat från sin undersökning av de gruvor LKAB har i Gällivare och Kiruna. Det kan vara på det sättet att vi i framtida gruvor får ut huvudsaken av de mineral Sverige behöver, till exempel sällsynta jordartsmetaller, av avfall som vi har använt sedan 1800-talet. Det vore en vinnvinn för alla om vi kan lyckas med det.

Mattias Karlsson! Jag är övertygad om att Moderaterna och Socialdemokraterna har stor samsyn i frågan. Jag ser fram emot ett bra samarbete när det gäller etableringen av nya gruvor i Sverige.

Anf. 60 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Riksdagen har vid upprepade tillfällen meddelat regeringen att den behöver vidta åtgärder för att processen för olika tillstånd för gruvverksamhet i Sverige ska bli både mer transparent och mer tydlig. Hittills har regeringen vidtagit *en* konkret åtgärd för att tillmötesgå riksdagens tillsägelser: tillsättandet av utredningen om prövningsprocesser och regelverk för en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral.

Gruv- och mineralbranschen står för stora exportintäkter och sysselsätter många människor i Sverige. När regeringen inte kan ge något besked kan inte heller investeringarna fullbordas. Arbetstillfällena uteblir, och nyttan för miljön realiserar inte.

Dessutom leder långa handläggningstider och osäkra processer till att Sverige blir mindre relevant för utländska investeringar. Resultatet av det senaste årliga jämförelseindexet för gruvbranschen från kanadensiska Fraser Institute kan närmast beskrivas som en global misstro mot Sverige som gruvnation. Från en placering på tio-i-topplistan så sent som 2016 har Sverige rasat till plats 36 i rankningen.

Störtdykningen i rankningen kommer att få stora konsekvenser för framtiden. Den kapitalintensiva gruv- och mineralbranschen är helt beroende av investeringar på mycket lång sikt. Fallet på rankningen tyder på att det internationella intresset för Sverige faller, och det snabbt.

Att Sverige som nation betraktas som attraktiv för gruvinvesteringar är centralt. Därför uppskattar jag näringsministerns svar och den debatt vi har i dag oerhört mycket.

Globala rankningar speglar av sig på marknaden. När det gäller Sverige uttrycker investerarna sedan flera år tillbaka oro över hur lagstiftningen tillämpas här i landet, och här måste en stor skugga falla på regeringen.

Gruvnäringen är en framtidsbransch. Befintliga gruvbolag är redo att framtidssatsa och göra de miljardinvesteringar som behövs. Sveriges rika berggrund ger unika möjligheter att hållbart utvinna de metaller som klimatomställningen så väl behöver. Våra gruvföretag är världsledande. Jag tror därför att många har undrat vad regeringen egentligen har hållit på med. Som jag sa tidigare uppskattar jag dock näringsministerns syn på detta. Men hur ser planen framöver ut för att återfå investerarnas förtroende för Sverige som gruvnation?

Anf. 61 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Mattias Karlsson pekar igen på ett mycket angeläget problem, nämligen hur lång tid det tar för den prövning som sker i ärendena för att etablera nya gruvor. Jag tycker själv att det är väldigt otillfredsställande att det tar så lång tid från att någon har ansökt om koncession till dess att man får ett klartecken eller får nej.

Jag är fullständigt övertygad om att det går att kombinera världens hårdaste miljölagstiftning med att öppna nya gruvor i Sverige. Det är inte aktuellt för den socialdemokratiska regeringen att tubba på miljökraven. Där var vi förr i tiden, men där ska vi inte hamna igen.

Fru talman! Jag delar Mattias Karlssons inställning att det gäller för regering och riksdag att vara väldigt öppna för förändringar under kommande år avseende minerallag och tillståndsprövning. Det gäller för övrigt inte bara på gruvområdet utan också i väldigt stor del av den omställning

som Sverige står inför. Vi vet att vi måste elektrifiera stora delar av vår industri. Vi måste göra enormt mycket mer vätgas. Vi måste ha bättre el-tillgång i hela Sverige, faktiskt också i Norrbotten. Om det tar så lång tid för att få tillstånd som det gör i dag riskerar Sverige att hamna på efterkälken i den gröna omställningen.

Vi har en fantastisk utgångspunkt. Innovationsförmågan i de svenska företagen har, bedömer jag, aldrig varit större än vad den är just nu. Det finns en vilja i de svenska bolagen att ställa om snabbare än målet 2045. Men det känns som att staten inte riktigt har hängt med i den snabba omvägningen med den miljölagstiftning som har funnits och servat Sverige fantastiskt.

Vi får inte glömma att nu till sommaren har vi ett jubileum här i Stockholm. Det är 50 år sedan Olof Palme bjöd in till det första FN-toppmötet om miljö. Vi har sedan dess skruvat vår industri till att bli bättre och bättre på att både producera och ta miljöhänsyn.

Detta vill vi inte ska gå förlorat i den omställning som vi nu måste göra. Den handlar bland annat om satsningar på länsstyrelser. Jag beklagar väldigt mycket att Moderaterna i budgeten tog bort resurser som skulle användas till detta. Jag beklagar också att vi inte har mer resurser att tillföra till dessa prövningar. Ibland handlar det faktiskt bara om att det finns för få människor som gör prövningarna.

Fru talman! Jag välkomnar ett nära samarbete i riksdagen för att snabba på det lagstiftningsarbete som måste ske när det gäller påskyndandet av miljöprövningar. Jag välkomnar också att man kan göra en avvägning av hur den gröna omställningen ska passa med den snabbare omställning som Sverige står inför.

Om det ändå ska vara lite debatt måste jag påminna Mattias Karlsson om att det inte är så många år sedan som hans dåvarande partiledare, Fredrik Reinfeldt, sa att den svenska industrin var basically gone. Jag välkomnar att Moderaterna är tillbaka som ett parti som tror att industrin utgör en viktig del av vår omställning. Med dem och med en bra lagstiftning och ett bra myndighetsarbete kan Sverige gå ledande ur den gröna omställningen med mycket nya jobb som skapas i hela Sverige, med trygga anställningar och med en fortsatt väldigt bra miljöutveckling.

Anf. 62 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Det är uppenbart att regeringen med tidigare näringsministrar i spetsen inte har klarat av att leverera i gruvfrågan. Det är något som blev uppenbart när konstitutionsutskottet prickade den tidigare näringsministern för hanteringen av bland annat den ansökan som kommit in för gruvverksamhet i Kallak.

Det här är inget annat än en katastrof för ett land med höga klimatambitioner och en världsledande gruvsektor. Det här är ett land som skulle kunna spela en nyckelroll i det som näringsministern tidigare beskrev om EU:s ambitioner att öka den viktiga självförsörjningsgraden av råmaterial.

Utifrån yttrandet från Unesco kan man konstatera att en eventuell gruva i Kallak inte kommer att hota världsarvet. Men det här visste regeringen redan i oktober 2017 när dåvarande näringsministern Damberg sa följande: "När det gäller världsarvsfrågor har det gjorts en juridisk prövning som slagit fast att det inte krävs några lagändringar."

Det har nu gått nästan fem år sedan ärendet om Kallak landade på regeringens bord, men än har ingenting hänt. Det är detta slags senfärdighet som har gjort att vi har tappat så mycket i anseende som gruvnation. Jag har stora förhoppningar om att näringsministern klarar av att leverera det som han har sagt ska levereras. Men bara för att det inte ska bli som vid tidigare svar och att det bara blir ord här i kammaren vill jag ändå slutligen fråga: På vilket sätt kommer näringsministern att arbeta annorlunda med dessa frågor än sina företrädare?

Anf. 63 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! En förutsättning är kanske att näringsministern gillar gruvor. Jag tror att det är en stor fördel att näringsministern tycker att det här är en bra verksamhet. Jag har varit lite av ett gruvfan under alla mina år som LO-ordförande och har besökt många gruvverksamheter. Vi är en fantastisk gruvnation.

Mattias Karlsson får inte tro att vi har gått ned oss och att vi inte är en fantastisk gruvnation. Även om vi har varit dåliga på att starta nya har de som vi driver i Sverige med stor framgång bidragit till stora exportinkomster och har skapat många jobb, inte minst i den region Mattias Karlsson själv kommer ifrån. Detta är en väldigt trevlig utveckling.

Jag minns den tid på 80-talet då Norrbotten alltid beskrevs som ett krislän, och vi fick åka dit med krispaket. Vi skulle bygga längre flygbanor och allt möjligt för att lösa Norrbottens problem. I dag har Norrbotten Sveriges lägsta arbetslöshet och Västerbotten Sveriges näst lägsta arbetslöshet. Mycket av den industriella utvecklingen har bidragit till att vi har fått framtidstro i hela norra Sverige. Mycket av detta beror, Mattias Karlsson, på gruvorna.

Gruvor innebär inte bara att man tar upp ett mineral till ytan på ett ställe, utan de innebär fantastiskt många andra jobb runt omkring. Det finns till och med de som påstår att hela orsaken till att Sverige är så ledande i annan industriell verksamhet, till exempel lastbilar och bilar, är vår fina mineraltillgång och att man tidigt såg behovet av att förädla mineralerna till färdiga produkter, såsom lastbilar, bormaskiner och allt vad vi gör i våra stora, fina företag.

Du kan bedöma mig så småningom om det är i närtid jag menar när jag säger närtid. Men när jag säger närtid menar jag närtid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2021/22:226 om SAS

Anf. 64 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Ali Esbati har frågat mig om jag avser att ta något initiativ med anledning av SAS-ledningens agerande och den kritik som Svensk Pilotförening och Unionen riktar mot ledningen samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att statligt ägda SAS inte ska föra en personalpolitik som undergräver den svenska kollektivavtalsmodellen.

Fru talman! Staten har en ägarpolicy och principer för bolagsstyrning som beskriver statens förväntningar och krav på de bolag staten äger. I statens ägarpolicy framgår det att statligt ägda bolag ska agera föredömligt och agera på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende. Ägarpolycins principer för bolagsstyrning tillämpas dock i bolag med statligt majoritetsägande. SAS är inte ett av svenska staten majoritetsägt bolag, men statens ägarpolicy reflekterar självklart de förväntningar regeringen har även på SAS.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär också att löner och allmänna anställningsvillkor förhandlas mellan parterna. Det är viktigt för parternas autonomi på arbetsmarknaden och den svenska modellen att staten inte ingriper i förhandlingarna.

SAS och övriga bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen (2005:551). I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. Bolagets bemanning och hantering av anställda är operativa frågor för SAS ledning och styrelse att hantera och är inte ägarfrågor.

Vidare är SAS ett börsnoterat bolag som liksom alla andra måste följa tillämpliga lagar och regler, och jag utgår från att SAS följer lagstiftning och regler i de länder där bolaget verkar.

Anf. 65 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Tack och god kväll till näringsministern! Eftersom svaret dessvärre inte på något meningsfullt sätt berörde de problemställningar som jag har lyft upp i interpellationen kanske jag inledningsvis behöver upprepa eller sammanfatta några av dem.

Näringsministern berörde inte alls bakgrunden till den fråga som vi diskuterar här i dag. Den utgörs mer allmänt av en utveckling som har varit ganska anmärkningsvärd inom flygbranschen där arbetsvillkoren för olika kategorier av anställda har pressats under en längre tid.

Inte minst har det handlat om införande av olika typer av atypiska anställningar, uppsplittring och outsourcing av arbetsmoment. Det gäller återigen inte minst användandet av bemanningsföretag av olika slag för att utföra samma arbetsuppgifter och samma kärnverksamhet som tidigare men med ett upplägg som försvagar de anställdas positioner och deras möjligheter att påverka.

I det här fallet diskuterar vi specifikt om det är rimligt att ett företag som SAS, där med ministerns egna ord statens ägarpolicy reflekterar de förväntningar som regeringen har, inte bara hänger med i den utvecklingen utan går i täten för vad jag vill beskriva som ett antifackligt och systemundergrävande arbetsgivaragerande.

Förenklat har vi här att göra med att SAS försöker att kringgå grundläggande arbetsrättsliga regler om återanställningsskyddet genom ganska intrikata bolagskonstruktioner med säte i andra länder. Det innebär enkelt uttryckt att människor får söka sina egna jobb men till sämre villkor.

En stor del av svensk arbetsrättslig lagstiftning är till precis för att förhindra den här typen av agerande. Det är ett agerande som de fackliga organisationerna på goda grunder har karakteriserat som orimligt och oetiskt. Det möter också kompakt missnöje bland olika personalgrupper, och det har gett upphov till rättsliga processer. Jag såg nyligen att arbetsrättsexperten Tommy Ileskog påpekade att svaren som SAS har gett på kritiken låter som goddag yxskaft. Det är vad frågan handlar om.

Ministern har i sin egenskap som en del av Sveriges regering mer specifikt ett övergripande ansvar för förvaltningen av statens ägarintresse, och jag efterfrågar hans och regeringens ställningstagande och agerande. Min interpellation föranleddes bland annat av att näringsministern som nyttillträdd avböjde att kommentera i Sveriges Radio genom att säga att han annars inte skulle ha något annat att göra än att prata om arbetsvillkoren i varje enskilt bolag. Nu svarar han ungefär samma sak men med något tråkigare ord: ”Bolagets bemanning och hantering av anställda är operativa frågor” och så vidare.

Fru talman! Med all respekt har detta aldrig handlat om att näringsministern skulle ombes att vara med på anställningsintervjuer och lönesamtal eller ha synpunkter på friskvård och fika. Det handlar om det politiska förhållningssättet till en viss typ av utveckling inom den svenska arbetsmarknaden och huruvida det är rimligt att statens ägande används för att förstärka snarare än att motverka den utvecklingen.

Ministern nämner igen själv att bolagen ska agera föredömligt och på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende. Det jag här efterlyser är ett svar på om det är Karl-Petter Thorwaldssons ståndpunkt att det arbetsgivaragerande som jag har beskrivit här och som har mött mycket facklig kritik är att betrakta som just föredömligt och som ett gott sätt att skaffa och bevara offentligt förtroende.

Anf. 66 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack, Ali Esbati, för frågan! Jag tror att man måste vidga perspektivet lite. Först är det lite roligt att bli uppläxad i riksdagen om den svenska modellen. Det känns bra och framtidsinriktat.

Hela den sektor som Ali Esbati tar upp frågan om har varit satt under ett enormt konkurrenstryck. Det har varit en stor förändring i en bransch som innan har varit en välavlönad och väldigt stabil bransch under många år. På grund av låglönekonkurrens från andra bolag och en uppsplittrad flygmarknad har Europa fullständigt misslyckats i sitt sätt att kontrollera flygbranschen.

Jag har en bra illustration av det. Jag hittade en annons för en flygresor med SAS från Malmö till New York från 1955. Då kostade det ungefär 2 600 kronor att flyga tur och retur Malmö–New York. I mellandagarna i år kunde man flyga mellan Köpenhamn och New York för 2 000 kronor, alltså mindre än 1955. Om priset hade följt prisutvecklingen skulle det motsvara ett pris på ungefär 130 000. Däri ligger flygbranschens stora problem.

Jag vet att Sverige i EU har drivit frågan att försöka få kontroll inte bara när det gäller flygtransport utan transporter i övrigt. Kollegan Johan Danielsson har inte minst jobbat väldigt mycket med att försöka reglera transportnäringen vad gäller lastbilstransporter i Europa. Det är en väldigt stor fråga.

Så till sakfrågan. Minsta lilla som jag säger i det ärende som Ali Esbati tar upp här om statens inställning till lönebildning och villkorsfrågor i SAS lägger jag mig i en sak som SAS måste förhandla med sina motparter.

Jag var också i min tidigare roll som LO-ordförande väldigt noggrann med att inte blanda in staten eller någon annan i de förhandlingar som är på arbetsmarknaden. Det måste vara arbetsmarknadens parter som löser det. Minsta jag säger om detta gör att jag tar ställning i sakfrågan som inte har med statens ägande att göra. Vi förutsätter att de bolag som staten driver följer de ägarinstruktioner som vi har.

Det är lite mer komplicerat när det gäller SAS eftersom vi inte är majoritetsägare. Inte ens tillsammans med danska staten är vi majoritetsägare i SAS, utan det är ett företag som agerar på börsen med en stor möjlighet till inflytande från Sverige och Danmark. Vi har ungefär samsyn mellan den danska och den svenska regeringen i skrivningar till de bolag som vi är ägare till när det gäller hur man ska bete sig på arbetsmarknaden.

Jag tror att transportbranschen och hela flygbranschen kommer att fortsätta att ha det ganska jobbigt tills vi hittar bättre regleringar. Jag är verkligen angelägen, fru talman, om att vi letar efter den typen av regleringar på europeisk nivå som gör att inte det utnyttjande av människor som vi ser inte minst i flygbranschen fortsätter.

Jag vet också att Johan Danielsson i sitt arbete med att beivra fusk och dåligt beteende mot anställda i svenska företag också tittar på transportbranschen i stort. Det är fortfarande också i Sverige ett av de områden som är belagda med rätt stora problem.

Sedan kan man ändå fråga Ali Esbati om hur er inställning till villkoren för de anställda i SAS rimmar med att ni inte var beredda att ge extra tillskott till SAS under pandemin. Jag vet att ni till slut gjorde det. Men ni ifrågasatte regeringens satsningar på att SAS skulle få hjälp att klara sig under pandemin. Villkor är viktiga, men inte att vi kan behålla ett flyg i Sverige.

Anf. 67 ALI ESBATI (V):

Fru talman! De här sakerna hänger ihop. Detta får mig att fundera.

Jag satt häromdagen lite oplanerat och tittade på den klassiska filmen *Men in Black* från 90-talet. Det handlar om några specialagenter som ska hantera intergalaktiska resenärer till jorden under stor hemlighet. Alla kommer av någon anledning också till Manhattan. Agenterna har en grej som de använder på obehöriga människor som har råkat se utomjordingarna. Efter en viss tid försvinner deras upplevelser från minnet när de ska fortsätta att leva sina liv.

Jag tänker på det när jag nu hör näringsministern tala i sin nya roll som näringsminister. Roller i all ära, men det kan inte vara meningen med uppdraget i regeringen att Karl-Petter Thorwaldsson ska förväntas radera alla sina inte bara ståndpunkter och ställningstaganden utan också minnen, tankar, erfarenheter, känslor och kunskaper från tiden som LO-ordförande.

Jag menar att vi är i en situation där det är ett mycket långtgående undergrävande av den svenska modellen och svenska fackliga rättigheter som svenska fackliga företrädare har tagit strid mot och tar strid mot fackligt och politiskt.

Jag kräver inte av näringsministern att han i detalj ska lösa de konflikter som uppstår mellan fack och arbetsgivare. Men det här är inte en situa-

tion där Karl-Petter Thorwaldsson är maktlös, och han behöver absolut inte heller vara ordlös och visionslös. Det är fråga om att ha en idé om hur man vill att svensk arbetsmarknad i allmänhet och villkoren i branschen i synnerhet ska utvecklas. Där kan man agera på olika sätt för att stödja eller motverka en viss typ av utveckling.

Jag är helt överens med ministern om att det här är en bransch med stora anpassningsbehov, och det är också de fackliga företrädarna överens om. Man vet att det krävs, precis som man har gjort i decennier, att man anpassar sig och är flexibel. Men i det här fallet har vi att göra med ett agerande som verkligen går runt det som ska vara det system som finns för att hantera relationer mellan arbetsgivare och arbetstagare, det vill säga det regelverk som ska garantera vissa typer av rättigheter. Det gäller bland annat återanställningsrätten. Den är förstås grundläggande, och det hoppas jag att vi är överens om.

Detta har inte hindrat exempelvis den norska regeringen – partikamrater till näringsministern – att vara tydlig när man har uttalat sig i frågan. Man har frågat SAS-ledningen hur det kommer sig att den har hamnat i, och hamnar återkommande i, konflikt med hundratals av de anställda. Man har sagt att man återigen ska titta på att stärka återanställningsrätten, bland annat med utgångspunkt i rådande situation.

Jag vill påminna om att när frågan om ägarstöden kom upp underströk detta snarare min poäng. Det kom mångmiljonstöd till SAS. Med det ägar-tillskottet borde det rimligen följa med någon idé om vart bolaget ska gå, mer än att enbart överleva. Dessutom har bolaget agerat på ett sådant sätt att man har gått runt det man har fått stöd för, att använda permitteringar för att rädda jobben, till att säga upp personal och därmed också kräva att de ska återanställas via bemanningsbolag. Det här understryker min poäng, inte näringsministerns poäng.

Anf. 68 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! De fackliga organisationerna i SAS, Ali Esbati, är mycket upprörda över vad som har hänt på grund av pandemin. De har också gått i förhandling med SAS i frågan. Om det är som de fackliga organisationerna säger i sin stämning till bolaget kommer de fackliga organisationerna att vinna striden. Men det är den svenska modellen att det är de fackliga organisationerna som sköter förhandlingen, inte näringsministern eller staten. Vi kan inte ta över frågor i företag som vi bedriver och säga exakt hur deras löneutveckling eller anställningsvillkor ska vara. Jag tror inte heller att Ali Esbati vill se en sådan utveckling där staten i 45 olika bolag ska förhandla löner och villkor med var och en av de anställda eller med de anställdas organisationer. Det tror jag inte att Ali Esbati efterfrågar.

På det större planet tror jag att Ali Esbati och jag är överens, nämligen att flygbranschen har utsatts för icke hälsosam konkurrens. I början var det för många resenärer en stor glädje när priserna på flygresor började minska. Många människor kunde på 60- och 70-talen göra sin första utlandsresa när massturismen började och kostnaderna för en flygresa sjönk. Det är först under de senaste decennierna som överutnyttjandet av låga priser och nya konkurrensföretag i Europa – jag tänker på framför allt på det irländska bolaget Ryanair – har gjort att de stabila europeiska flygbolagen, ofta kopplat till ett i varje land, har tagit enormt mycket stryk. Till

slut har många av dem också börjat tubba på villkoren för de anställda för att följa med i konkurrensen.

Det finns i dag i Europa en uppsjö av modeller, exempelvis där Luft-hansa har startat helt nya flygbolag vid sidan av, där stater har fått slå ihop sina flygbolag, och ändå går de med stora underskott.

Sverige behöver ett konkurrenskraftigt flyg. SAS är ett bolag som vi under alla tider har varit angelägna om att ha. Det måste vi fortsätta att vara eftersom det är det flygbolag som tar många människor ut i världen och inte minst behövs för näringslivets utveckling. Vi är beroende av ett bra flygbolag i SAS. Men jag kan inte, och jag vill inte, ge mig in i en facklig konflikt i det bolaget. Ägandet är inte av den sort att vi kan säga vad som är rätt och fel. Det är just nu en förhandling mellan parterna i SAS.

Unionen och Svensk Pilotförening har stämt SAS och sagt att de har gjort fel. Och det måste ha sin prövning. I den prövningen ska jag inte vara domare, utan det är Arbetsdomstolen som tar upp ärendet. Så småningom kommer det att visa sig om Svensk Pilotförening och Unionen har rätt eller om SAS har rätt i sitt påstående, och sedan kommer domstolen att döma efter det. Det är ingenting som jag ska avgöra. Så jag avstår, hur bra ledamoten än säger – jag förstår poängen, fru talman – att det står en före detta LO-ordförande här och pratar emot att ha exakt styrning av ett bolag. Men det är så vår svenska modell funkar, och vi ska vara angelägna om att inte förstöra den på sikt.

Anf. 69 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag lägger stor vikt vid att det finns en fungerande näringslivsutveckling på flygfältet. Jag menar att SAS har en central roll där. Just därför tror jag att man bör se på de utvecklingstendenser som finns. Självklart utvecklas branscher genom att arbetsgivare försöker hitta sätt att pressa priser och förnya sig, men det sker också i en dynamik gentemot fackliga krav och statliga regleringar. Det är i en sådan situation vi befinner oss.

Om näringsministern ska bygga upp halmgubbar i argumentationen vore det bra om han inte använde precis de exempel som jag inledningsvis sa att han verkligen inte skulle använda; ingen löneutvecklingssynpunkt och inget om att reglera de exakta arbetsvillkoren för någon via Näringsdepartementet. Så tydlig var jag inledningsvis, och så tydlig är jag nu.

Jag menar att det är fullt förenligt, och är viktigt, med den svenska modellen att SAS-anställda och andra skattebetalare borde kunna förvänta sig ett större engagemang i frågor som rör den svenska arbetsmarknadsmodellen och en sund arbetsgivarpolicy. Det är vad vi diskuterar.

Vad är rimligt att olika typer av arbetsgivare har för ingång? Kan det vara så att man på ett övergripande plan kan ha synpunkter när staten äger företag? Det tycker jag är självklart. Ägarpolicyn ska också betyda något, mer än att vara ord på papper. Det hoppades jag av en regeringsföreträdare. Men vi får återkomma till debatten.

Anf. 70 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Ali Esbati för en bra debatt denna tisdagskväll.

Villkoren i branschen är för konkurrensutsatta, och priserna för att resa är för låga. Det tar inte kostnaden för flygbolagens utveckling, och de har

Prot. 2021/22:50
11 januari

Svar på
interpellationer

svårt att förnya sin flotta och klara av sina kostnader. Det slår mot hela flygbranschen, i alla fall i Europa, med sämre villkor och kanske också minskade möjligheter att i framtiden ha den fantastiska tillgång till flyg som vi varit vana vid under de senaste 20–30 åren. Men det går inte att dra en sådan gräns att vi just i den här frågan ska ha en synpunkt och i alla andra frågor inte ha en synpunkt. Det funkar inte så, utan man måste ha samma linje hela vägen.

En annan sak som Ali Esbati tar upp är det som är lagstiftningsarbete i Sveriges riksdag. Det är också på en av de punkterna som SAS är stämnda. Det är återanställningsskyddet, som är ett lagstiftningsarbete här, och där är det naturligtvis möjligt för Ali Esbati och andra i riksdagen att skriva förslag så att vi kan lagstifta om saker som ska gälla för alla bolag i Sverige. Det tror jag att regeringen i många fall skulle kunna välkomna. Även om vi gillar att parterna gör upp om saker själva har vi naturligtvis en lag i botten för de villkor som gäller också på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag kan också säga att under de senaste åren har parterna flyttat fram positionerna och tagit allt större ansvar för att fatta beslut om arbetsmarknaden autonomt från staten och från andra. Vi har haft långa diskussioner mellan staten och arbetsmarknadens parter om att ytterligare stärka parternas inflytande i omställning och i bättre lönevillkor och bättre arbetsmiljö för framtiden. Det tror jag är vägen att gå. Att ge parterna ansvar och inflytande och låta dem förhandla sig fram till lösningar, också i SAS, tror jag blir bäst för alla.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:71 Tillfällig utvidgning av statligt stöd genom nedsatt energiskatt
2021/22:78 Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg

Skrivelse

2021/22:80 Riksrevisionens rapport om kostnadskontroll i infrastrukturinvesteringar

EU-dokument

COM(2021) 663 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/36/EU vad gäller tillsynsbefogenheter, sanktioner, filialer från tredjeland och risker avseende miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning samt om ändring av direktiv 2014/59/EU
COM(2021) 664 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller krav avseende kreditrisk, kreditvärdighetsjusteringsrisk, operativ risk, marknadsrisk och kapitalgolv
COM(2021) 762 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformsarbete

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 december

2021/22:227 Vaccin och patent

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:228 Mobila rullstolsgarage

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:229 Dumpade gifttunnor

av *Lars Beckman* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:230 Elpriser och konkurrenskraft

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:231 Förhöjd fordonsskatt för funktionsnedsatta

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:232 Vargstammen i Gävleborg och i resten av landet

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:233 Reseavdraget

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:234 Infrastruktur i Gävleborg

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:235 Ungas boende

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:236 Bränslepriserna

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:237 Riktlinjer för vindkraft

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

den 21 december

2021/22:238 Arento AB

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:239 Slopandet av det kommunala vetot

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

Prot. 2021/22:50
11 januari

2021/22:240 Statliga bolag och osund transportverksamhet
av *Thomas Morell* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)
2021/22:241 Nedläggning av mackar på landsbygden
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

den 23 december

2021/22:242 Nedläggning av bensinmackar på landsbygden i Värmland
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

den 4 januari

2021/22:243 Regeringens planer på att ta bort det kommunala vetot mot vindkraftsetableringar
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
2021/22:244 Entreprenörers minskande intresse för snöröjning
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 7 januari

2021/22:245 Behovet av kärnkraft
av *Kjell Jansson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

den 10 januari

2021/22:246 Kritiken mot Sverige från FN:s kvinnokommitté
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:247 Budgetsatsningar på polisen
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:248 Utebliven granskning av gangsterrappen
av *Tobias Andersson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
2021/22:249 Säkerhetshot i Sverige
av *Tobias Andersson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2021/22:250 Nationellt avhoppprogram
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:251 Lagföring av kriminella ungdomar
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 december

2021/22:666 Risken för krig i Bosnien och Hercegovina

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:667 Kriterier för end-of-waste

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:668 Vattenförsörjningen i al-Hasakah-provinsen

av *Pia Steensland* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:669 Legalisering av cannabis i Tyskland

av *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2021/22:670 Klimatnyttan med utökad elproduktion

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:671 Beslut om havsplaner

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:672 Ersättning till riskgrupper och anhöriga

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:673 Synskadades och blindas behov av och rätt till ledsagning

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:674 Uppgårelsen om fördjupat samarbete med Demokratiska enhetspartiet (PYD)

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:675 Lika villkor på kärnbränslemarknaden

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:676 Avgiftshöjningar för sjöfarten

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:677 Bolagsstämmor i förvärrat pandemiläge

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:678 Den danska spionsaken

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:679 Sveriges samlade insatser i Afghanistan

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 21 december

2021/22:680 Åtgärder för att stärka skogens klimatnytta

av *Elin Segerlind* (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:681 Turkiets användning av kemiska vapen

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:682 Ombyggnationen av E4:n genom Nordanstig

av *Ulla Andersson* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:683 Framtidens forskningsisbrytare

av *Pål Jonson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:684 Isbrytarnas roll i totalförsvaret

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:685 Sveriges säkerhetspolitiska relation till Storbritannien

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:686 Opinionsbildning inom biståndet

av *Helena Storckenfeldt* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

den 22 december

2021/22:687 Kinas agerande gentemot västerländska demokratier

av *Joar Forssell* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 23 december

2021/22:688 Fängslande av journalister i Vietnam

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 27 december

2021/22:689 Bistånd och utvecklingsstöd till Mali

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

den 29 december

2021/22:690 Studiestöd för fristående kurser vid enskilda utbildningsanordnare

av *Pia Steensland* (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 30 december

Prot. 2021/22:50

11 januari

2021/22:691 Bistånd som påtryckningsmedel

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

den 4 januari

2021/22:692 Biogasens utvecklingspotential

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:693 Demensboenden

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:694 Sveriges skärpta inreseregler

av *Johan Hultberg* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:695 Hemlösa äldre och fattigpensionärer

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:696 Straffskärpning för våld mot tjänstedjur

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

den 7 januari

2021/22:697 Vårdnadshavares rätt att ta del av omyndiga barns digitala vårdkontakter via 1177

av *Camilla Brodin* (KD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:698 Dialogen med Danmark innan beslutet om inreseförbud

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2021/22:699 Kontrollerna av covidtest för inresande

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:700 Smittspridningen av covid-19

av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:701 Neutral utvärdering av reformen för slopande av revisionsplikten

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:702 Migrationsverkets verksamhet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

den 10 januari

2021/22:703 Nedtagna trygghetskameror i utsatta områden

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

Prot. 2021/22:50
11 januari

2021/22:704 Restriktioner mot gym
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:705 Kärnkraften som hållbar energikälla
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:706 Smittspridning i skolor
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:707 Insatser för att motverka könsstymning
av *Alexandra Anstrell* (M)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:708 Översyn av terminssystemet
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:709 Ytterligare ett svenskt universitet i världsklass
av *Alexandra Anstrell* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:710 Handelstillstånd för sälprodukter
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:711 Resultat av dialog med mottagande länder
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 december

2021/22:534 Läkemedel mot covid-19
av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:606 Antivirala läkemedel för covid-19-behandling och stärkt beredskap
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:502 En hållbar rovdjurspolitik
av *Magnus Persson* (SD)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:509 Tillgång på kemikalier för vatten- och avloppsrening
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:522 Åtgärder mot drograttfylleri
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:512 Polisens möjlighet att fokusera på allvarliga brott
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:526 De grundlagsskyddade rättigheterna
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:508 Skjutbanor som ligger intill fastigheter
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:532 Småföretagen och de höga bränslepriserna
av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)
2021/22:535 De svenska drivmedelspriserna
av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

den 27 december

2021/22:571 En välfungerande infrastruktur till Trelleborgs hamn
av *Anders Hansson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:588 Påtryckningar från Postnord
av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
2021/22:538 Möjligheter att tanka biogas
av *Lars Beckman* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)
2021/22:540 Visit Sweden och den så kallade svemestersatsningen
av *Jörgen Berglund* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)
2021/22:570 Adekvat sjukvård för alla invånare
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:592 Lagens begränsningar mot utbyggd kärnkraft
av *Arman Teimouri* (L)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)
2021/22:584 Utbildning till ämneslärare i matematik, NO och teknik
av *Gudrun Brunegård* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2021/22:585 Bidragsbrott
av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
2021/22:589 Möjlighet till en tredje dos för de personer som har fått två vaccindoser utomlands
av *Marie-Louise Hänel Sandström* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:590 Överföring av godkända vaccinationer i annat land till svenskt vaccinbevis
av *Marie-Louise Hänel Sandström* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:591 Ratificering av Annex VI
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

- 2021/22:586 CSN-lån för körkortsutbildning**
av *Mikael Larsson* (C)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2021/22:596 Finansiering av nya isbrytare**
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2021/22:539 Reservofficers rätt till tjänstledighet**
av *J rgen Berglund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
- 2021/22:541 Bristfällig mobiltäckning**
av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
- 2021/22:573 Trafikverkets satsning på provocerande konst**
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2021/22:576 Yrkesgrupper som i sitt yrkesutövande kan komma i kontakt med kriminella gäng**
av *Marl ne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:549 Borttagande av höghastighetsjärnvägen från infrastrukturplanen**
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2021/22:577 åtgärder för att stoppa olämpliga skolkoncerner**
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2021/22:578 Bidragsfusket hos antidemokratiska studieförbund**
av *Marl ne Lund Kopparklint* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
- 2021/22:580 Statliga bidrag till icke-demokratiska föreningar**
av *Marl ne Lund Kopparklint* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
- 2021/22:575 Stärkt skydd för ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck**
av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2021/22:550  tervinning av vindkraftverk**
av *Cassandra Sundin* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)
- 2021/22:555 Effekten av farmakologisk behandling av sexualf rbrytare**
av *Marl ne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:566 Effekter av stigande kostnader på insatsvaror för svenskt lantbruk**
av *Daniel Bäckström* (C)
till statsrådet Anna-Caren Sätherberg (S)
- 2021/22:572 Myndighetsrutiner i samband med hedersrelaterat våld**
av *Johan Hedin* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:553 Hatbrott mot och diskriminering av kristna
av *Björn Söder* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:567 Utökade befogenheter för Tullverket
av *Ingemar Kihlström* (KD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:559 Implementeringen av lagstiftningen för vattenkraft och vattenmiljö
av *Rickard Nordin* (C)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:565 Elever i årskurs 6 som ej uppnått kunskapskraven i alla ämnen
av *Jörgen Grubb* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:581 Kunskapscentrum mot islamism och annan våldsbejakande extremism
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:574 SJ och inställda Mälartåg
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:563 Renodlandet av polisens uppdrag
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:564 Polisens arbetsuppgifter
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:568 Förebyggande av missbruk bland personer med psykisk ohälsa
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:558 Disciplinåtgärder i Försvarsmakten
av *Jörgen Berglund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:547 Tillkännagivandens roll i vårt demokratiska system
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:543 Tryggheten i rättegångar mot gängkriminella
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:546 Hotbild mot landets dricks- och avloppsvatten
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:556 Narkotikaöverdoser i Sverige
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:554 Markretention och enskilda avlopp
av *Betty Malmberg* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

- 2021/22:562 Inskränkningar av skjutbanor**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:594 Översyn av lärares arbetsmiljö**
av *Roger Haddad* (L)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)
- 2021/22:542 Brottsprovokation som en möjlig arbetsmetod för polisen**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:587 Sveriges stöd till Israelkritisk FN-resolution**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2021/22:569 Förebyggande av ojämlig cancervård**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2021/22:595 Den överenskomna höjningen av pensionsåldern**
av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2021/22:544 Otillbörlig påverkan och övergrepp i rättssak**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:557 Potentiella brottsverktyg inom slutna ungdomsvård**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2021/22:583 Lämplighetsprövning vid licensansökningar för vapen avsedda för jakt och sportskytte**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:579 Statushöjande saker inom Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:548 Muddermassor**
av *Betty Malmberg* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)
- 2021/22:545 Proportionerna i det solidariska betalningsansvaret**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:599 Regeringskansliets organisation för krishantering**
av *Tobias Billström* (M)
till statsminister Magdalena Andersson (S)
- 2021/22:600 Ansvaret för krishanteringsrådet**
av *Tobias Billström* (M)
till statsminister Magdalena Andersson (S)
- 2021/22:597 Placerade barns trygghet vid förvärrat smittläge**
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 28 december

Prot. 2021/22:50

11 januari

2021/22:603 Åtgärder mot pågående export av miljöbilar

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:602 Pandemin och julborden

av *Alexander Christiansson* (SD)

till finansminister *Mikael Damberg* (S)

2021/22:605 Rätt att införa estetiska injektionsbehandlingar

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:582 Bevarad integritet för matförgiftade restaurangbesökare

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:607 Opertisk läkarbedömning i försäkringsfrågor

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Max Elger* (S)

den 29 december

2021/22:624 Infrastrukturen i Dalarna i den nationella planen

av *Roza Güclü Hedín* (S)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:615 Avsaknad av svensk statistik om antisemitism

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet *Johan Danielsson* (S)

2021/22:612 Mänskliga rättigheter i Bahrain

av *Denis Begić* (S)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2021/22:621 Fler åtgärder mot riskfylld kreditgivning och överskuld-
sättning**

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet *Max Elger* (S)

2021/22:623 Djurskyddskontroller av försöksdjur

av *Yasmine Eriksson* (SD)

till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

**2021/22:630 UD:s rutiner för att bistå diplomatisk personal i Addis
Abeba**

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:609 Åtgärder mot betygsinflation

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet *Lina Axelsson Kihlblom* (S)

2021/22:611 Säkerhetsskydd

av *Caroline Nordengrip* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:618 Bluffmejl i försvarsministerns namn

av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:608 Lärares skydd mot otilbörliga påtryckningar
av Roger Haddad (L)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:620 Den allmänna värnplikten

av Abraham Halef (S)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:613 Möjlighet till distansundervisning

av Ann-Sofie Lifvenhage (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:625 Ålfiskeförbud

av Maria Malmer Stenergard (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:627 Markering mot OS i Kina

av Ann-Sofie Lifvenhage (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:629 En utvidgning av tonnageskattesystemet

av Jimmy Ståhl (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:619 Värnandet av den europeiska säkerhetsordningen i förhållande till Ryssland

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 30 december

2021/22:632 Trafikverkets servitutsbildning

av Anders Åkesson (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:639 En jämlik och tillgänglig ätstörningsvård

av Alexandra Anstrell (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:634 Ungdomsrån

av Adam Marttinen (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:642 Återbetalning av biljettkostnad vid krav på vaccinationsbevis

av Angelica Lundberg (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:640 Svenska storföretags klimatpåverkan

av Jens Holm (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:637 Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

av Sofia Nilsson (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:635 Finansiering av överföringsledning

av Kjell Jansson (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:641 Vaccinbevis till personer som vaccinerats med godkänt vaccin

av Camilla Waltersson Grönvall (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:662 En ändamålsenlig ANDTS-strategi

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:668 Vattenförsörjningen i al-Hasakah-provinsen

av *Pia Steensland* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:667 Kriterier för end-of-waste

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:647 Stora brister vid organiserandet av OSSE-mötet

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:673 Synskadades och blindas behov av och rätt till ledsagning

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:671 Beslut om havsplaner

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:666 Risken för krig i Bosnien och Hercegovina

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:648 Regeringens styrning av jämställdhetsarbetet inom Försvarsmakten

av *Daniel Bäckström* (C)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:661 Miljölagars motverkande effekt

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:645 Hushållens skuldsättning

av *David Perez* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:652 Reformen för unga vuxna på bostadsmarknaden

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:678 Den danska spionsaken

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:679 Sveriges samlade insatser i Afghanistan

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:660 Ombildningen av Mälardalens högskola

av *Maria Nilsson* (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:650 Bekämpning av pandemier tillsammans

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

Prot. 2021/22:50
11 januari

2021/22:651 Samverkan över gränser

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:670 Klimatnyttan med utökad elproduktion

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:675 Lika villkor på kärnbränslemarknaden

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:674 Uppgårelsen om fördjupat samarbete med Demokratiska enhetspartiet (PYD)

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:657 Mark för kärnkraftsutbyggnad

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:663 Företrädare för Belarus

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:658 Kommunalt veto och vindkraftverk

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

den 4 januari

2021/22:680 Åtgärder för att stärka skogens klimatnytta

av *Elin Segerlind* (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:681 Turkiets användning av kemiska vapen

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:685 Sveriges säkerhetspolitiska relation till Storbritannien

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:686 Opinionsbildning inom biståndet

av *Helena Storckenfeldt* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

den 5 januari

2021/22:687 Kinas agerande gentemot västerländska demokratier

av *Joar Forssell* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 7 januari

2021/22:688 Fångslande av journalister i Vietnam

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 18.50.

Prot. 2021/22:50
11 januari

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 16 anf. 36 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare för statsråd	1
§ 3 Anmälan om ersättare.....	1
§ 4 Avsigelser.....	1
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Meddelande om frågestund	4
§ 7 Meddelande om särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck.....	4
§ 8 Meddelande om särskild debatt om bristande trygghet i skolan.....	6
§ 9 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	7
§ 10 Anmälan om faktapromemorior	10
§ 11 Ärenden för hänvisning till utskott	10
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:152 om skatter och tillväxt	11
Anf. 1 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	11
Anf. 2 NIKLAS WYKMAN (M).....	12
Anf. 3 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	13
Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M).....	14
Anf. 5 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	15
Anf. 6 NIKLAS WYKMAN (M).....	16
Anf. 7 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	17
§ 13 Svar på interpellationerna 2021/22:153 och 161 om fastighetsskatten.....	17
Anf. 8 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	17
Anf. 9 KJELL JANSSON (M)	18
Anf. 10 NIKLAS WYKMAN (M).....	19
Anf. 11 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	19
Anf. 12 KJELL JANSSON (M)	20
Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M).....	21
Anf. 14 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	22
Anf. 15 KJELL JANSSON (M)	23
Anf. 16 NIKLAS WYKMAN (M).....	23
Anf. 17 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	24
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:154 om återinförande av skatter	25
Anf. 18 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M).....	26
Anf. 20 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	27
Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M).....	28
Anf. 22 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	28
Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M).....	29
Anf. 24 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	30
§ 15 Svar på interpellationerna 2021/22:197 och 239 om kommuners vetorätt gällande vindkraftverk	30

Anf. 25 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	30
Anf. 26 ULRIK BERGMAN (M).....	32
Anf. 27 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	33
Anf. 28 KJELL JANSSON (M)	34
Anf. 29 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	34
Anf. 30 ULRIK BERGMAN (M).....	35
Anf. 31 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	36
Anf. 32 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	37
Anf. 33 ULRIK BERGMAN (M).....	38
Anf. 34 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	38
Anf. 35 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	39
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:203 om konsekvenserna av ett utökat blyförbud	39
Anf. 36 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	39
Anf. 37 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	40
Anf. 38 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	41
Anf. 39 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	42
Anf. 40 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	43
Anf. 41 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	44
Anf. 42 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	44
§ 17 Svar på interpellation 2021/22:210 om va-nätens renoveringsbehov	45
Anf. 43 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	45
Anf. 44 ULRIK BERGMAN (M).....	45
Anf. 45 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	46
Anf. 46 ULRIK BERGMAN (M).....	47
Anf. 47 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	48
Anf. 48 ULRIK BERGMAN (M).....	49
Anf. 49 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	49
§ 18 Svar på interpellation 2021/22:229 om dumpade gifttunnor	49
Anf. 50 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	49
Anf. 51 LARS BECKMAN (M).....	50
Anf. 52 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	51
Anf. 53 LARS BECKMAN (M).....	52
(forts.).....	53

Ajournering	53
Återupptaget sammanträde	53
§ 18 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:229 om dumpade gifttunnor	53
Anf. 54 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	53
Anf. 55 LARS BECKMAN (M)	54
Anf. 56 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	55
§ 19 Svar på interpellation 2021/22:191 om beslut om Kallak	55
Anf. 57 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	55
Anf. 58 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	56
Anf. 59 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	57
Anf. 60 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	58
Anf. 61 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	58
Anf. 62 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	59
Anf. 63 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	60
§ 20 Svar på interpellation 2021/22:226 om SAS	60
Anf. 64 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	60
Anf. 65 ALI ESBATI (V)	61
Anf. 66 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	62
Anf. 67 ALI ESBATI (V)	63
Anf. 68 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	64
Anf. 69 ALI ESBATI (V)	65
Anf. 70 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	65
§ 21 Bordläggning	66
§ 22 Anmälan om interpellationer	67
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	69
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor	72
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 18.50	81